

LUNDS
UNIVERSITET

”Jag tror också att bilden av hur en man ska vara förändras, det hoppas jag i alla fall”

En kritisk diskursanalys av hur manlig psykisk ohälsa framställs i svensk dagspress

Melinda Asplund

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK62
Termin: HT 2019
Handledare: Anders Ackfeldt
Omfång: 13 612 ord

Abstract

Title: "I also think that the image of how a man should be is changing, I hope so anyway": A critical discourse analysis of portrayals of men's mental illness in the Swedish daily press.

The purpose of this study is to, through a critical discourse analysis, examine what discourses are being used in texts about men's mental illness in Swedish newspapers and in what way these are manifested. The purpose is further to discuss what possible consequences of the discourse practice there are in relation to wider social processes and changes that surround problems related to men's mental illness. In the Swedish newspapers *Aftonbladet*, *Expressen*, *Svenska Dagbladet* and *Dagens Nyheter*, 16 articles published within a one-year period were chosen as the research material. The research question guiding the study is "what kind of discourses is being used in newspaper articles dealing with men's mental illness from 2018-04-20 – 2019-04-20 and how are they manifested?". The analysis finds that the newspaper articles mainly are based on three types of discourses: the *suicide discourse* that concerns men's suicide rate, the *masculinity discourse* that concerns men's characteristics and masculine norms, and the *stigma discourse* that concerns the stigmatization that men who deal with mental illness suffers from. Besides these, three smaller discourses also emerged: one concerning the responsibility of medical services, one concerning the performance focused society, and one concerning men's self-destructive actions. Based on these results it is concluded that the language used in the newspapers indicates that the discursive practice is transforming the order of discourse, and is thereby contributing to social change by challenging the problems of stigma, highlighting the suicide rate and redefining the image of men and masculine norms.

Keywords: *mental illness, men's mental illness, media, Swedish newspapers, men, masculine norms, suicide, stigma, critical discourse analysis.*

Abstract

Syftet med följande studie är att med hjälp av en kritisk diskursanalys undersöka vilka diskurser som texter om manlig psykisk ohälsa i svensk dagspress bygger på och hur dessa tar sig uttryck. Det sekundära syftet är att diskutera vad detta kan ha för konsekvenser för större sociala processer och förändringar som har med problem relaterade till manlig psykisk ohälsa att göra. I dagstidningarna *Aftonbladet*, *Expressen*, *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter* valdes 16 stycken artiklar under en ettårsperiod ut. För att uppnå syftet besvarades frågeställningen ”vilka diskurser bygger tidningsartiklar om manlig psykisk ohälsa under perioden 2018-04-20 – 2019-04-20 på och hur kommer de till uttryck?”. Utifrån analysen var resultatet att tidningsartiklarna huvudsakligen bygger på tre diskurser: *själv-mordsdiskursen* om den höga självmordsstatistiken bland män, *maskulinitetsdiskursen* om manliga karaktärsdrag och normer, och *stigmatiseringsdiskursen* om stigmatiseringen kring att vara man och lida av psykisk ohälsa. Förutom dessa framkom även tre mindre diskurser: en diskurs om sjukvårdens ansvar, en diskurs om prestationssamhället och en diskurs om mäns självdestruktiva beteende. Baserat på detta kunde det konstateras att det språkbruk tidningarna använder tyder på att den diskursiva praktiken arbetar för att rekonstruera diskursordningen. Detta speglar en riktning mot social förändring på så sätt att stigmatiseringen kring manlig psykisk ohälsa uppmärksammas, självmordsstatistiken problematiseras och bilden av män och maskulina normer omdefinieras.

Nyckelord: *psykisk ohälsa, manlig psykisk ohälsa, media, svensk dagspress, män, maskulina normer, självmord, stigmatisering, kritisk diskursanalys.*

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering, syfte och frågeställning	2
1.2	Primärmaterial och avgränsningar	3
1.2.1	Definition av <i>psykisk ohälsa</i>	5
1.3	Forskningsetiska överväganden	6
2	Tidigare forskning	8
2.1	Manlig psykisk ohälsa.....	8
2.1	Medias inflytande och framställning av psykisk ohälsa	11
3	Teori och metod	14
3.1	Teori.....	14
3.1.1	Den kritiska diskursanalysen	14
3.1.2	Faircloughs tredimensionella modell.....	16
3.1.3	Teorins brister	19
3.2	Metod	20
4	Analys av <i>text</i> och <i>diskursiv praktik</i>	23
4.1	Självmoordsdiskursen	23
4.2	Maskulinitetsdiskursen	27
4.1	Stigmatiseringsdiskursen	30
5	Resultat och diskussion	35
5.1	Resultat	35
5.2	Diskussion.....	37
5.2.1	Slutsatser.....	41
	Referenser	43
	Bilagor	46

1 Inledning

Forskning har sedan flera årtionden tillbaka uppvisat skillnader mellan män och kvinnor när det gäller psykisk ohälsa. Fler kvinnor än män tenderar att bli diagnostiserade med depression, generaliserat ångestsyndrom, panikångest och social fobi. I kontrast till det blir fler män än kvinnor diagnostiserade med alkohol- och drogrelaterade problem. Skrapar man endast på ytan tyder dessa skillnader på att män på något sätt är skonade från vissa psykiska hälsoproblem. Det är däremot ett perspektiv som blir svårförklarligt i relation till att män globalt löper fyra gånger högre risk än kvinnor att dö på grund av självmord, och i Sverige var två tredjedelar av de som avled i suicid år 2018 män.¹ Denna alarmerande trend illustrerar att män med största sannolikhet lider av psykisk ohälsa och ett mer balanserat perspektiv är nödvändigt dels för att bemöta mäns behov av hjälp och dels för att uppnå en förståelse för vilken roll genus har i problemet.²

När det gäller psykisk ohälsa har media sagts vara den primära källan för information om ämnet för allmänheten. Media bidrar till ämnets sociala konstruktion i människors vardagliga liv som genom dess skildringar av psykisk ohälsa både reflekterar och förstärker rådande sociala diskurser. På det sätt som svensk media framställer manlig psykisk ohälsa kan därför antas bidra till hur sociala representationer av det bildas, vilket i sin tur är en viktig faktor för hur människor förstår och reagerar på problem relaterade till manlig psykisk ohälsa.³

¹ Bridget F. Grant och Myrna M. Weissman, "Gender and the prevalence of psychiatric disorders", i William E. Narrow, Michael B. First, Paul J. Sirovatka och Darrel A. Regier, (ed.), *Age and gender considerations in psychiatric diagnosis: A research agenda for DSM-V*, American Psychiatric Publishing, (2007), s. 31-45; Folkhälsomyndigheten, *Suicidprevention; Statistik om suicid*,

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/statistik-om-suicid/>, hämtad 2020-01-10.

² Ryon C. McDermott, Jonathan P. Schwartz och Jamey Leeanne Rislin, "Men's Mental Health: A Biopsychosocial Critique", i Y. Joel Wong och Stephen R. Wester, (red.), *APA handbook of men and masculinities*, American Psychological Association (APA); (2015), s. 731.

³ Robert Ohlsson, (2018) "Public discourse on mental health and psychiatry: Representations in Swedish newspapers". *Health*, Vol. 22 (3), s. 299.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Under året 2018 var det enligt Folkhälsomyndigheten 17 procent av den svenska befolkningen mellan 16–84 år som uppgav ett nedsatt psykiskt välbefinnande, och det var vanligast bland kvinnor att uppge detta.⁴ I relation till självmordsstatistiken där män är överrepresenterade lyser mäns frånvaro starkt gällande att rapportera nedsatt psykiskt mående.⁵ Förutom att självmord bland män är problematiskt har forskning också visat att vissa biologiska, psykologiska och sociala faktorer som är förknippade med att vara man kan leda till nedsatt psykisk hälsa.⁶ Till exempel finns det studier som bekräftar att män som i högre grad anpassar sig till maskulina normer tenderar att lida av sämre psykisk hälsa och är mindre benägna att söka professionell hjälp.⁷ Dessa problem som i hög grad inte endast drabbar män utan hela samhället är från ett människorättsligt perspektiv både problematiskt och lämpligt att studera närmre.

I ljuset av dessa utvecklingstendenser och strukturer kring manlig psykisk ohälsa är det intressant att undersöka hur ämnet framställs i media. Det språkbruk media använder när det talas eller skrivs om psykisk ohälsa bidrar till att lyfta fram och konstruera perspektiv som i sin tur påverkar hur vi människor uppfattar ämnet, reagerar på det, och ibland även tar informationen för givet.⁸ Studier av medias representation av psykisk ohälsa är betydelsefullt både för att förstå processer där offentlig kunskap är producerad och således hur ämnets diskurs ser ut.⁹ För att undersöka detta är det lämpligt att med ett kritiskt tillvägagångssätt undersöka språkbruket som olika svenska medier använder när det skrivs om manlig psykisk ohälsa.

Syftet med den här studien är att med hjälp av en kritisk diskursanalys undersöka vilka

⁴ Folkhälsomyndigheten, *Nedsatt psykiskt välbefinnande*,

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/halsa/psykisk-ohalsa/nedsatt-psykiskt-valbefinnande/>, hämtad 2020-01-11.

⁵ Grant och Weissman, (2007), s. 31-45; Folkhälsomyndigheten, *Suicidprevention; Statistik om suicid*.

⁶ McDermott, Schwartz och Rislin, (2015), s. 731.

⁷ Y. Joel Wong, Moon-Ho R. Ho, Shu-Yi Wang och I. S. Keino Miller, (2017), "Meta-analyses of the relationship between conformity to masculine norms and mental health-related outcomes." *Journal of Counseling Psychology*, 64, 80–93.

⁸ Ohlsson, (2018) s. 298-299; Se även Atanasova, Nelya Koteyko, Brian Brown och Paul Crawford, (2019).

⁹ Ohlsson, (2018), s. 300.

diskurser som texter om manlig psykisk ohälsa i svenska dagstidningar bygger på och på vilka sätt dessa tar sig uttryck. I en kritisk diskursanalys är den underliggande premissen att utövandet av diskurser bidrar till att skapa och reproducera ojämlika maktförhållanden i samhället och mellan sociala grupper.¹⁰ Det sekundära syftet med den här studien är därför att, efter en analys av vilka diskurser tidningsartiklar om manlig psykisk ohälsa bygger på, *diskutera* vad detta kan ha för konsekvenser för större sociala processer och förändringar som har med problem relaterade till manlig psykisk ohälsa att göra. Tidigare forskning, främst från USA, som undersöker skillnader i hur manlig respektive kvinnlig psykisk ohälsa framställs i tidningar har visat på att detta görs på ett sätt som bygger på föreställningar om genus och främjar en dikotomi mellan män och kvinnor. I jämförelse med en global kontext finns i Sverige sådan forskning med ett större fokus på betydelsen av genus endast i begränsad utsträckning, i synnerhet där *män* är fokusgruppen. Det är därför relevant att på ett liknande vis i svenska tidningar undersöka hur manlig psykisk ohälsa framställs, som i den här studien kommer att göras i fyra stycken stora dagstidningar under en ettårsperiod. Förhoppningen med den här studien är alltså att i en svensk kontext uppnå en förståelse för vilket språkbruk dagstidningar använder när det skrivs om ämnet och vilka större samhällliga konsekvenser det kan ha.

För att uppnå syftet med studien ska följande frågeställning besvaras:

Vilka diskurser bygger tidningsartiklar om manlig psykisk ohälsa under perioden 2018-04-20 – 2019-04-20 på och hur kommer de till uttryck?

Det sekundära syftet med studien kommer sedan att uppnås genom att utifrån betydelsen av resultatet och med stöd av tidigare forskning *diskutera* diskursernas relation till större sociala processer och förändringar i samhället.

1.2 Primärmaterial och avgränsningar

Följande avsnitt syftar till att presentera primärmaterial för studien genom att beskriva vad det består av och hur det har tagits fram. Här kommer det även redo-

¹⁰ Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips, (2000), *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, s. 69.

göras för vilka val som har gjorts gällande studiens avgränsningar som dels gäller primärmaterialets omfattning och dels vilken definition av begreppet *psykisk ohälsa* som den här studien kommer att använda sig av.

Det är svenska dagstidningar som utgör primärmaterialet för den här studien. Med utgångspunkt i att media både reflekterar och förstärker rådande diskurser är dagstidningar ett relevant mediematerial att studera för att undersöka diskurserna kring manlig psykisk ohälsa och hur de kommer till uttryck.¹¹ För att göra detta på ett sätt som ska generera ett resultat värt att uttala sig om är avsikten att studera tidningar med stor räckvidd hos den svenska befolkningen. De tidningar som valdes ut var därför *Svenska Dagbladet* (läsarantal 2019: 360 000), *Aftonbladet* (läsarantal 2019: 515 000), *Dagens Nyheter* (läsarantal 2019: 583 000) och *Expressen* (läsarantal 2019: 284 000).¹²

För att välja ut artiklar från dessa tidningar användes databasen Retriever Research. För att få fram de artiklar som är av intresse för den här studien användes sökorden ”män eller manlig” och ”psykisk ohälsa eller mental ohälsa eller depression”. Det noterades att dessa ord användes i samma kontexter och på ett utbytbart vis, och sökningen fick modifieras några gånger allt eftersom det konstaterades vilka sökord som gav mer fruktbara träffar. Syftet var att de valda sökorden skulle generera träffar där tidningsartiklarna adresserade just *män* och mäns *psykiska ohälsa* i en mer generell bemärkelse. Därför sållades sådana artiklar bort som dels handlade om en annan fokusgrupp som till exempel kvinnor eller barn, och dels sådana artiklar som adresserade mer specifika typer av diagnostiserbara psykiska sjukdomar så som schizofreni, bipolär sjukdom, och så vidare. För en motivering av denna avgränsning kring definitionen av psykisk ohälsa se avsnitt 1. 2. 1.

Att begränsa analysen av artiklar till en bestämd tidsperiod är av stor vikt för den här studien. Dels fungerar det som en begränsning med hänsyn till studiens omfattning, och dels ger det just denna studie en egen ingångsvinkel där det som sägs om resultatet kan sättas inom vissa tidsramar. Tidsperioden för när artiklarna är hämtade ifrån är startda-

¹¹ Ohlsson, (2018) s. 298-299.

¹² Läsaarsiffror hämtade från Retriever Research (Mediearkivet), <https://www.retriever.se/product/mediearkivet/>, senast besökt 2019-12-16.

tum 20 april 2018 och ett år framåt till slutdatum 20 april 2019. Anledningen till denna ettårsperiod är att det skrevs mycket om psykisk ohälsa i och med Tim Berglings, känd under artistnamnet ”Avicii”, bortgång den 20 april 2018. Syftet är inte att undersöka diskursen kring Tim Berglings bortgång, så endast två artiklar valdes ut som berör den händelsen. Däremot är syftet att undersöka vilka diskurser kring manlig psykisk ohälsa som tidningsartiklarna bygger på, och det är då av stort intresse att välja ut artiklar som adresserar detta på ett för uppsatsen relevant sätt. Eftersom manlig psykisk ohälsa uppmärksammades i och med Tim Berglings bortgång skulle sådana artiklar med stor sannolikhet hittas under denna tidsperiod.

Från varje tidning har fyra stycken artiklar valts ut vilket resulterade i totalt 16 stycken artiklar som utgör föremål för analysen. Sökorden som nämndes ovan resulterade totalt i 330 träffar under året 20 april 2018 till 20 april 2019. Antalet artiklar som analyseras avser vara tillräckligt många för att det ska generera ett resultat värt att säga någonting om, och tillräckligt avgränsat för att inte endast ge merarbete utan att berika analysen.¹³ För översikt av och referenser till artiklarna se *bilaga 1* under rubriken ”Bilagor”.

1.2.1 Definition av *psykisk ohälsa*

En enhetlig definition av begreppet *psykisk ohälsa* i relation till det som räknas som ”normalt” psykiskt hälsotillstånd existerar inte och här ska därför tydliggöras hur begreppet används i den här studien, både som avgränsning när tidningsartiklarna valdes ut och vad som menas med begreppet när det används i studien igenom.

Världshälsoorganisationen (WHO) betraktar psykisk hälsa som en väsentlig del av människans hälsa och välbefinnande, vilket reflekteras i deras generella definition av hälsa: "Hälsa är ett tillstånd av fullständigt fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaron av sjukdom eller bräcklighet."¹⁴ God psykisk hälsa gör det möjligt för människor att inse sin potential, hantera normala nivåer av stress och påfrestningar, arbeta produktivt och bidra till det samhälle hen lever i.¹⁵ Psykisk hälsa är alltså

¹³ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 117.

¹⁴ WHO, (2013), *Mental health action plan 2013-2020*, World Health Organization, s. 7.

¹⁵ WHO, (2013), s. 5.

en kombination av att må bra och fungera effektivt. Det innebär inte att en person behöver må bra vid alla tillfällen i livet; att uppleva smärtsamma känslor som besvikelser, misslyckanden och sorg är en naturlig del av livet, och att hantera sådana negativa eller smärtsamma känslor är nödvändigt för att behålla ett varaktigt välbefinnande. Detta sätts däremot på spel när negativa känslor är extrema eller omåttligt långdragna och påverkar en persons förmåga att fungera normalt i vardagen. Själva konceptet att må bra innebär inte bara positiva känslor som lycka och belåtenhet, utan också känslor som intresse, engagemang, tillgivenhet och förtroende.¹⁶ I den här studien kommer psykisk ohälsa definieras enligt den syn som både Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) delar i två av deras rapporter om psykisk ohälsa; där uttrycker de att psykisk ohälsa inkluderar besvär som *oro, nedstämdhet, ångest, depression eller sömnstörningar*. Symptom på psykisk ohälsa kan således handla om mer eller mindre omfattande symptom men som inte nödvändigtvis behöver innebära att det ställs en psykiatrisk diagnos, men som ändå är av sådant slag att det för individen *stör välbefinnandet och innebär påfrestningar i vardagen*.¹⁷ Som avgränsning kommer den här studien således inte behandla svårare psykiatriska problem, som till exempel schizofreni, borderline, posttraumatiskt stressyndrom eller bipolär sjukdom.

1.3 Forskningsetiska överväganden

De etiska överväganden som behöver göras för den här studien handlar om att det förekommer känsliga personuppgifter i tidningsartiklarna eftersom namn på personerna som den psykiska ohälsan berör nämns. När det gäller känsliga personuppgifter har forskaren ett särskilt ansvar att skydda sådana om det inte finns ett vetenskapligt motiverat skäl till det, vilket det för den här studiens syfte inte gör.¹⁸ Tidningsartiklarna i sig är ett offentligt material och är enkla för läsaren att hitta

¹⁶ Felicia A. Huppert, (2009), "Psychological Well-being: Evidence Regarding its Causes and Consequences", *Applied Psychology: Health & Well-Being*, 1 (2), s. 137–138.

¹⁷ Sveriges Kommuner och Landsting, "Slutrapport 2017, Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa. Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting", Mars (2018), SKL DNR 16/06741, s. 8; Socialstyrelsen, "Psykisk ohälsa bland unga: underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013", Stockholm, (2013), s. 8.

¹⁸ Vetenskapsrådet, *God forskningssed [Elektronisk resurs]*, Reviderad utgåva, Stockholm, (2017), <https://www.vr.se/analys/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>, hämtad 2019-12-10, s. 71

på egen väg, men den principen ändrar inte på forskarens ansvar till materialet. Jag är alltså medveten om att primärmaterialet för den här studien innehåller känsliga personuppgifter och har av den anledningen valt att inte skriva ut namn på de personer som tidningsartiklarna berör. Ibland är namn på personerna redan fingerade i artikeln, då kommer detta fingerade namn att skrivas ut och det kommer nämnas att namnet är fingerat enligt artikeln. Är det personens autentiska namn som förekommer i artikeln kommer namnet antingen att plockas bort helt, fingeras med till exempel "[Alexander]", "[Namn]" eller ersättas med "[han]". Experter eller andra personer som kommer till tals i tidningsartiklarna vilka de känsliga personuppgifterna inte berör personligen kommer att nämnas vid namn så som framkommer i artikeln.

2 Tidigare forskning

I det här avsnittet kommer det ges en översikt över delar av den tidigare forskning som gjorts på de ämnen som den här studien behandlar. I första hand presenteras några trender inom forskningsfältet vad gäller manlig psykisk ohälsa. Där kommer det främst fokuseras på mäns hjälpsökande beteende, stigmatisering och maskulina könsnormer. Sedan presenteras vilken roll media besitter med sitt inflytande i en offentlig diskurs, och tidigare studier på hur media framställer psykisk ohälsa kommer att lyftas fram där även min egen studie placeras och motiveras. Återkommande inom forskningsfältet om mäns psykiska ohälsa och medias påverkan är betydelsen av genus vilket därför kommer genomsyra hela forskningsöversikten.

2.1 Manlig psykisk ohälsa

Inom forskningsfältet råder det samstämmighet om att fler kvinnor än män tenderar att bli diagnostiserade med problem relaterade till psykisk ohälsa som depression, generaliserat ångestsyndrom, panikångest eller social fobi. I kontrast till det blir fler män än kvinnor diagnostiserade med alkohol- och drogrelaterade problem.¹⁹ På ytan kan det se ut som att män på något sätt är skonade från de problem relaterade till psykisk ohälsa som kvinnor i högre grad blir diagnostiserade med. Men i förhållande till den höga självmordsstatistiken bland män blir det perspektivet svårförklarligt. Denna trend bland män illustrerar att de lider av psykisk ohälsa och att en mer balanserad syn behövs för att möta det komplexa behovet av hjälp hos män. I synnerhet har aktuell forskning visat att viktiga biologiska, psykologiska och sociala faktorer som är förknippade med att

¹⁹ Bridget F. Grant och Myrna M. Weissman, "Gender and the prevalence of psychiatric disorders", i William E. Narrow, Michael B. First, Paul J. Sirovatka och Darrel A. Regier, (ed.), *Age and gender considerations in psychiatric diagnosis: A research agenda for DSM-V*, American Psychiatric Publishing, (2007), s. 31-45.

vara man kan leda till nedsatt psykisk hälsa.²⁰ Nedan kommer vissa av dessa faktorer beröras.

I allmänhet söker också män professionell hjälp för sina psykologiska problem i mindre utsträckning än kvinnor.²¹ Vad detta beror på är forskare däremot inte överens om och debatten handlar till stor del om huruvida genus är en bidragande faktor eller inte när det gäller mäns tendenser att söka psykologisk hjälp. Galdas et al. presenterar båda sidor av debatten i ”Men and health help-seeking behaviour: literature review” där författarna lyfter fram att vissa studier å ena sidan argumenterar för att könsroller och förväntningarna som detta skapar på män och kvinnor bidrar till att män drar sig för att söka hjälp.²² Förväntningarna handlar till exempel om att depression ses som en ”feminin” diagnos och att det inte är lika socialt acceptabelt för män att söka hjälp eller visa känslomässigt lidande.²³ Å andra sidan har studier också visat att det snarare är individens sysselsättningsgrad eller socioekonomiska status som påverkar benägenheten att söka hjälp och inte genus i sig.²⁴

I studien “‘Boys don’t cry’: Examination of the links between endorsement of masculine norms, self-stigma, and help-seeking attitudes for men from diverse backgrounds” menar Vogel et al. att en annan variabel som identifierats som en barriär för mäns hjälpsökande är offentlig stigmatisering. Män löper större risk för att internalisera offentlig stigmatisering, också kallat självstigmatisering – män tar enklare till sig och accepterar allmänhetens fördomar om psykisk ohälsa och att söka vård på grund av problemen. Det handlar om att uppfattas som till exempel ”underordnad” eller ”svag”. Således leder hög grad av offentlig stigmatisering till hög grad av självstigmatisering som i sin tur är associerat med mindre benägenhet för att söka hjälp för sin psykiska

²⁰ Ryon C. McDermott, Jonathan P. Schwartz och Jamey Leeanne Rislin, ”Men’s Mental Health: A Biopsychosocial Critique”, i Y. Joel Wong och Stephen R. Wester, (red.), *APA handbook of men and masculinities*, American Psychological Association (APA); (2015), s. 731.

²¹ Paul M. Galdas, Francine Cheater och Paul Marshall, (2005), ”Men and health help-seeking behavior: Literature review”, *Journal of Advanced Nursing*, 49, s. 616-623; Se även James M. O’Neil (2008), ”Summarizing 25 years of research on men’s gender role conflict using the gender role conflict scale: new research paradigms and clinical implications.” *The Counseling Psychologist*, 36, s. 396–397.

²² Galdas, Cheater och Marshall, (2005), s. 617-618.

²³ Se även Brian P. Cole och Paul B. Ingram, (2019), ”Where Do I Turn for Help? Gender Role Conflict, Self-Stigma, and College Men’s Help-Seeking for Depression”, *Psychology of Men & Masculinities*, American Psychological Association (APA); 2019, s. 1.

²⁴ Galdas, Cheater och Marshall, (2005); Cole och Ingram, (2019), s. 1-2.

ohälsa.²⁵ Även andra studier lyfter fram hur psykisk ohälsa fortfarande är tabu och människor som lider av det möter på stigmatisering, diskriminering, social exkludering och att det utgör en stark psykologisk barriär till att söka hjälp.²⁶

Mäns hjälpsökande beteende är ett väl studerat område eftersom forskarna menar att genom att identifiera och reducera dess barriärer kan fånga upp och vårda dessa individer innan de hinner utveckla andra vanliga problem relaterade till psykisk ohälsa, som till exempel missbruk eller utåtagerande beteende.²⁷ Men vare sig genus är en bestämmande faktor när det gäller mäns hjälpsökande beteende eller inte finns det inom forskningsfältet ändå mer eller mindre en konsensus om att psykisk ohälsa på olika sätt har med genus att göra. I synnerhet verkar forskare vara intresserade av sambandet mellan anpassning till maskulina normer och olika hälsorelaterade problem, något som bland annat undersökts i en studie av Wong et al.²⁸ Forskarna i studien kom fram till att individer som i högre grad anpassade sig till maskulina normer tenderade att lida av sämre psykisk hälsa och var mindre benägna att söka hjälp. Till exempel visade det sig att heterosexuella män som starkt anpassade sig till normer förknippade med sexism riskerade att möta på besvär i sina relationer med kvinnor, vilket ledde till nedsatt psykisk hälsa.²⁹ Det finns även fler studier som bekräftar att maskulina normer är förknippade med psykologiska problem, men hur detta studeras och vilket resultat det genererar beror i hög grad på hur maskulinitet operationaliseras eftersom att fenomenet i sig på olika sätt är komplext att forska om.³⁰

²⁵ David L. Vogel, Sarah R. Heimerdinger-Edwards, Joseph H. Hammer och Asale Hubbard, (2011), ““Boys don’t cry”: Examination of the links between endorsement of masculine norms, self-stigma, and help-seeking attitudes for men from diverse backgrounds.” *Journal of Counseling Psychology*, 58, s. 369

²⁶ Se även Dimitrinka Atanasova, Nelya Koteyko, Brian Brown och Paul Crawford, (2019); James H. Wirth och Galen V. Bodenhausen, (2009).

²⁷ Galdas, Cheater och Marshall, (2005); Cole och Ingram, (2019), s. 1-2.

²⁸ Y. Joel Wong, Moon-Ho R. Ho, Shu-Yi Wang och I. S. Keino Miller, (2017), “Meta-analyses of the relationship between conformity to masculine norms and mental health-related outcomes.” *Journal of Counseling Psychology*, 64, 80–93.

²⁹ Wong, Ho, Wang och Miller, (2017), s. 88-89.

³⁰ Se även O’Neil (2012).

2.1 Medias inflytande och framställning av psykisk ohälsa

Inom forskningen finns det många studier på medias framställning av psykisk ohälsa och det råder en samstämmighet om att media lyfter fram perspektiv och bidrar till att konstruera dessa frågor i offentliga diskurser. Medias skildringar av psykisk ohälsa har sedan flera år därför varit föremål för mycket uppmärksamhet. Vissa forskare går så långt som att säga att media spelar en nyckelroll i att forma allmänhetens uppfattningar och meningsskapande om samhällsfrågor.³¹ Detta lyfter bland annat Ohlsson fram i ”Public discourse on mental health and psychiatry: Representations in Swedish newspapers” där det analyserats hur problem som har med psykisk ohälsa att göra representeras i *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter* under året 2009.³² Ohlsson menar att föreställningar och idéer som är allmänt förekommande i media ses som en viktig faktor i konstruktionen av allmänbildning som tas för givet i samhället. Media har också sagts vara den primära källan för information om frågor om just psykisk ohälsa för allmänheten. Sättet som psykisk ohälsa enligt Ohlsson inte sällan är representerad på ett negativt och stereotypiskt sätt i massmedia kan antas bidra till de sätt som sociala representationer av psykisk ohälsa bildas, vilket i sin tur är en viktig faktor för hur människor förstår och reagerar på problem relaterade till psykisk ohälsa.³³

Tidigare studier om hur tidningar porträtterar psykisk ohälsa som Ohlsson lyfter fram har visat på att texter som informerar om psykisk ohälsa bygger på stereotyper av olika slag. Till exempel visade en studie av dagstidningar i Nya Zeeland på att till och med texter som är avsedda att vara informativa och lärarika antar strategier för att locka och hålla läsarnas uppmärksamhet på sätt som använder sig av och validerar befintliga stereotyper av farlighet, vilket i detta fall skildrade människor som lider av psykisk ohälsa som oberäkneliga och farliga.³⁴ Även fast tidigare forskning gällande medierapportering om psykisk ohälsa inte sällan visar resultat på ett framförande av negativa och ste-

³¹ Robert Ohlsson, (2018) “Public discourse on mental health and psychiatry: Representations in Swedish newspapers”. *Health*, Vol. 22 (3), s. 298-299; Se även Atanasova, D., Koteyko, N., Brown, B., Crawford, P., (2019).

³² Ohlsson, (2018).

³³ Ohlsson, (2018), s. 299.

³⁴ Se även Ruth Allen och Raymond G. Narin, (1997).

reotypa bilder, så menar Ohlsson att det å andra sidan finns studier som visar på en annan bild av mediemiljön; i en studie om rapportering av psykisk ohälsa i Australiens media var resultatet att ingen typ av negativ terminologi eller bildspråk användes i de flesta medieobjekt som undersöktes.³⁵ Massmedias representation av psykisk ohälsa är därför viktigt att undersöka både för att förstå processen där offentlig kunskap är producerad och således hur ämnets diskurs ser ut, och Ohlsson betonar att ytterligare studier på området kan bredda vår förståelse för hur detta fungerar i olika kontexter.³⁶

I jämförelse till en svensk kontext finns det fler studier från USA om hur amerikanska tidskrifter porträtterar manlig respektive kvinnlig psykisk ohälsa. Avslutningsvis kommer resultaten av två sådana studier nu att presenteras. I studien ”Trapped by Gender: The Paradoxical Portrayal Of Gender And Mental Illness In Anglophone North American Magazines: 1983–2012” undersöker Clarke och Miele hur psykisk ohälsa porträtteras i nordamerikanska tidningar på ett sätt som stämmer överens med föreställningar om genus.³⁷ Resultatet av studien visade att artiklarnas framställning av psykisk ohälsa på olika sätt var påverkade av föreställningar om män och kvinnor där symptomen på psykisk ohälsa beskrevs på stereotypiska sätt. För kvinnor framstod depression som en naturlig del av att vara kvinna och att kvinnors hormoner i sig är problematiska. För män var symptomen för psykisk ohälsa präglade av ett överskott av *hegemonisk maskulinitet*³⁸, vilket inkluderade risktagande beteende som aggressioner, våld, ilska, arbetsnarkomani, alkohol-, spel- och drogmissbruk, och en vägran att kännas vid eller prata om sina känslor.³⁹ Den psykiska ohälsans effekter hos kvinnor nedtonades medan dess påverkan på hennes nära relationer underströks. För män betonades effekter av dramatiska, oförutsedda och ibland våldsamma händelser, som skilsmässor eller misslyckade relationer snarare än i termer av känslor. Män menades reagera i respons på sitt mående genom att göra ”dumma saker”. Både orsaker och lösningar till psykisk ohälsa framstod

³⁵ Ohlsson, (2018), s. 299.

³⁶ Ohlsson, (2018), s. 300.

³⁷ Juaane N. Clarke och Rachelle Miele, (2016), “Trapped by Gender: The Paradoxical Portrayal Of Gender And Mental Illness In Anglophone North American Magazines: 1983-2012”, *Women's Studies International Forum*, Volume 56.

³⁸ *Hegemonisk maskulinitet* är den dominerande uppsättning maskulina normer i en bestämd historisk kontext. Uppsättningen utgör standarden för hur en ”riktig man” definieras. Hegemonisk maskulinitet är konstruerad både i förhållande till olika underordnade maskuliniteter och kvinnors underordning av män, se Terry A. Kupers, (2005). ”Toxic masculinity as a barrier to mental health treatment in prison.” *Journal of Clinical Psychology*, 61, s. 716.

³⁹ Clarke och Miele, (2016), s. 4.

som oundvikliga eftersom de var inbäddade i rådande maskuliniteter och femininiteter. Kvinnor uppmuntrades att tänka på vad de äter, motionera måttligt, ta ett varmt bad eller shoppa. Män uppmuntrades både att ta en öl med vännerna men också att tänka på hur mycket de dricker, motionera mer, utmana sig själva och vara modiga, sätta upp mål, satsa på karriär och familj och prata med sina vänner. På så sätt var hegemoniska könsroller centralt både i orsaker, karaktär och behandling av psykisk ohälsa för både män och kvinnor, och psykisk ohälsa visade sig porträtteras på ett könat sätt för att bibehålla könsrollernas status quo.⁴⁰

I studien ”Portrayals of Mental Illnesses in Women’s and Men’s Magazines in the United States” kommer Yang et al. också fram till att psykisk ohälsa porträtteras på olika sätt för män respektive kvinnor.⁴¹ Livsstil- och hälsomagasin riktade till män respektive kvinnor perioden 2009 till 2013 undersöktes. Den stora skillnaden mellan hur psykisk ohälsa porträtteras i dam- och herrmagasin visade sig vara att i magasin riktade till kvinnor var diskussionen mer öppen, det förekom mer citat från icke-professionella källor och utmaningarna adresserades på ett mer hoppfullt sätt. Generellt i alla magasin beskrevs psykisk ohälsa i termer av utmaningar snarare än i termer av stigma, samt att det fanns en betoning på individuella skäl till psykisk ohälsa istället för sociala, vilket författarna menar implicerar individuellt ansvar för psykiskt mående som triggar stigmatiserande attityder och minskar hjälpsökande beteende.⁴²

Sammanfattningsvis har det här avsnittet behandlat trender inom forskningen om manlig psykisk ohälsa med fokus på vissa orsaker och lösningar till mäns hjälpsökande beteende, stigmatisering och betydelsen av genus. Sedan har medias betydelsefulla roll i konstruktionen av diskursen kring psykisk ohälsa även berörts. De två sista studierna betonades särskilt i syfte att ge en uppfattning om vart den här studien placeras inom forskningsfältet då jag upplever att ett liknande svenskt perspektiv med större fokus på genus behövs.

⁴⁰ Clarke och Miele, (2016), s. 4-6.

⁴¹ Yiyi Yang, Lu Tang och Bije Bie, (2016), “Portrayals of Mental Illnesses in Women’s and Men’s Magazines in the United States”, *Health and Science Communication*, Volume: 94 issue: 3, s. 793-811.

⁴² Yang, Tang och Bie, (2016), s. 804-805.

3 Teori och metod

I följande avsnitt kommer den kritiska diskursanalysen att presenteras som i den här studien utgör både det teoretiska perspektivet och den metodologiska grunden. Tillvägagångssättet tillhandahåller perspektiv och verktyg som lämpar sig för både teori- och metodanvändning i studier av relationen mellan diskurser och sociala och kulturella förändringar i samhället. Den kritiska diskursanalysen kommer som en paketlösning eftersom den inte går att använda lösryckt från den teoretiska och metodologiska grunden. Däremot kan forskaren skapa sitt eget paket genom att kombinera element från olika diskursanalytiska perspektiv.⁴³ Det perspektiv som kommer att användas i den här studien är Norman Faircloughs kritiska diskursanalys och den tredimensionella modell han utvecklat för att ta sig an ett empiriskt material.⁴⁴ Faircloughs modell presenteras först som teori och under avsnitt 3.2 redogörs det sedan för hur den metodologiskt kommer att tillämpas i analysen.

3.1 Teori

3.1.1 Den kritiska diskursanalysen

Vad termen *diskurs* egentligen betyder är mycket omdiskuterat. Det råder även åtskilliga åsikter om på vilket sätt man analyserar diskurser. Gemensamt finns det dock en idé om att språket på olika sätt är strukturerat i mönster som våra uttalanden följer. För att vara mer specifik skulle man kunna säga att diskurs är *ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)*.⁴⁵ I en diskursanalys tar forskaren utgångs-

⁴³ Marianne Winther Jörgensen och Louise Phillips, (2000), *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur, s. 10.

⁴⁴ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 69.

⁴⁵ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 7.

punkten att vårt språkbruk inte neutralt avspeglar omvärlden och våra sociala relationer utan spelar en aktiv roll i att påverka dem. Det finns olika sätt att förhålla sig till diskursanalys, och angreppssättet som kommer att användas i den här studien är Norman Faircloughs kritiska diskursanalys.⁴⁶ Syftet med att applicera ett kritiskt perspektiv på en text är att betrakta språkbruket och våra större *sociala praktiker* som förenade med bakomliggande orsaker och konsekvenser som man annars inte hade varit medveten om.⁴⁷ *Sociala praktiker* är den sociala världen som omringar oss som består av människors handlingar; handlingar som dels är individuella men också institutionaliserade och följer därmed ett visst mönster. Med hjälp av en kritisk diskursanalys kartlägger forskaren förbindelserna mellan det språk som vi använder och hur våra sociala handlingar ser ut genom att titta på hur de *diskursiva praktikerna* i ett samhälle upprätthåller eller förändrar den sociala ordningen. En *diskursiv praktik* är själva utövandet av diskursen, alltså i denna studie de produktions- och konsumtionsprocesser som är förbundna med texten i tidningsartiklarna. Fairclough skiljer mellan diskursiv praktik och social praktik då han reserverar diskursbegreppet för text och tal. På så sätt menar han att diskursiv praktik och social praktik ömsesidigt konstituerar varandra, de ingår i ett dialektiskt samspel.⁴⁸

De diskursiva praktikernas sätt att upprätthålla eller förändra den sociala världen, inklusive våra sociala relationer, innebär ojämlika maktförhållanden. Kopplingar mellan vårt språkbruk och maktutövande är ofta inte uppenbart för oss, men vid närmre anblick visar de sig vara av stor vikt för hur makt fungerar.⁴⁹ Fairclough exemplifierar det på så sätt att det kan manifesteras sig i sättet en vedertagen konsultation mellan en doktor och en patient går till, eller en intervju mellan en reporter och en politiker, där en hel rad ideologiska antaganden tas för givet, till exempel om rättigheter, relationer, kunskap och identiteter. Läkaren antas vara den enda legitima källan för medicinsk vetenskap om sjukdomar, eller att det är legitimt för reportern – som den person som ”pratar för” allmänheten – att utmana politikern. Sådana praktiker formas enligt rådande maktrelation-

⁴⁶ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 7.

⁴⁷ Norman Fairclough, (1995), *Media Discourse*, Hodder Arnold, s. 54.

⁴⁸ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 25.

⁴⁹ Fairclough, (1995), s. 54.

er mellan grupper av människor. Det som tas för givet för de involverade inom dessa praktiker verkar för att bibehålla maktrelationerna.⁵⁰

3.1.2 Faircloughs tredimensionella modell

Den kritiska diskursanalysen kan alltså ses som ett försök att visa på systematiska kopplingar mellan texter, diskursiva praktiker och sociala praktiker och Fairclough har utvecklat en tredimensionell modell för en sådan typ av analys.⁵¹ Varje fall av språkbruk är en *kommunikativ händelse* som har tre dimensioner. I denna studie är tidningsartiklarna den kommunikativa händelsen. Det centrala målet med den kritiska diskursanalysen är att kartlägga förbindelserna mellan språkbruk och social praktik. Fokus läggs på de diskursiva praktikernas roll i upprätthållandet av den sociala ordningen och social förändring. Detta undersöks genom att analysera de konkreta fallen av den kommunikativa händelsen som en del av *diskursordningen*. *Diskursordningen* är summan av de olika typer av diskurser som används inom en social institution eller domän.⁵² Varje kommunikativ händelse verkar för att reproducera eller ifrågasätta den rådande diskursordningen.⁵³

En kritisk diskursanalys av en kommunikativ händelse är en analys av relationen mellan tre dimensioner av denna händelse, vilka Fairclough kallar för *text*, *diskursiv praktik* och *social praktik*. En *text* är skriven eller muntlig, en *diskursiv praktik* är processerna av textproduktion och textkonsumtion, och en *social praktik* är den bredare sociala praktik som det kommunikativa eventet är en del av – alltså som de andra två innersta boxarna *text* och *diskursiv praktik* ska placeras i förhållande till.⁵⁴ Detta analytiska ramverk är illustrerat i *figur 1* och nedan följer en beskrivning av de tre dimensionerna och de tillhörande analysverktyg som kommer att användas i analysen.

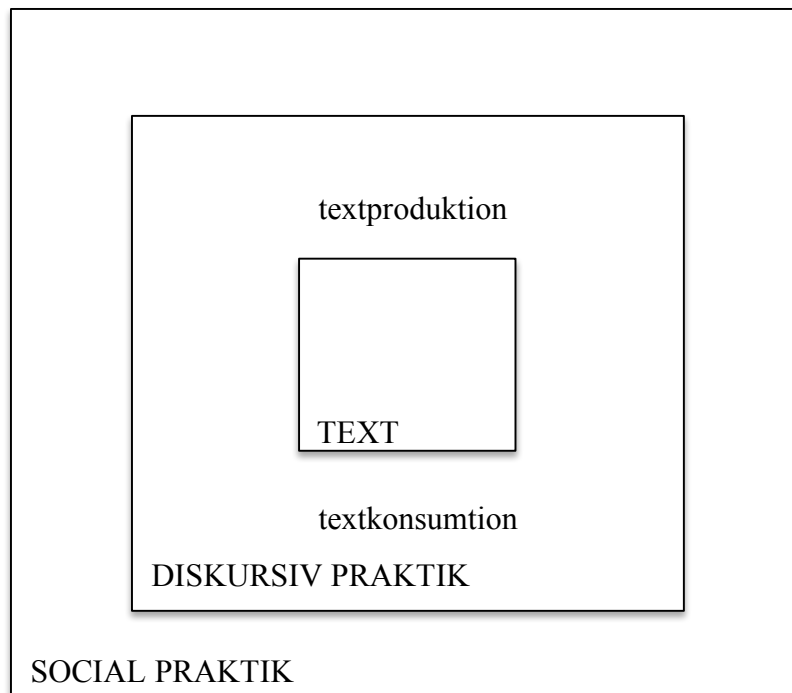
⁵⁰ Fairclough, (1995), s. 54.

⁵¹ Fairclough, (1995), s. 17.

⁵² Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 73.

⁵³ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 74-76

⁵⁴ Fairclough, (1995), s. 59.

Figur 1: Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys av en kommunikativ händelse.⁵⁵

Text

En analys av texten handlar om att fokusera på de formella dragen hos texten som lingvistiskt konstruerar diskurser. Att utföra en detaljerad analys av textens egenskaper gör att man kan kartlägga hur diskurserna förverkligas textuellt. Detta görs med bestämda verktyg och Fairclough presenterar en mängd sådana. De analysverktyg som kommer att användas i analysen här är *transitivitet* och *modalitet*.⁵⁶ När man analyserar *transitivitet* ser man på relationen mellan deltagarna i en text och roller de spelar i händelser och processer; vilka händelser och processer som är representerade och hur, samt *vem* eller *vad* (agenten) som får dessa att ske och gentemot *vem* eller *vilka*.⁵⁷ Man är alltså intresserad av att utreda bakomliggande orsaker till händelser och de ideologiska konsekvenserna som olika sådana framställningsformer kan ha.⁵⁸ När det gäller *transitivitet* är inte syftet att på en för detaljerad nivå analysera författarens ordval, utan att titta på om det i en sats läggs vikt på agenten i en händelse eller effekterna av den.

⁵⁵ Fairclough, (1995), s. 59.

⁵⁶ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 87.

⁵⁷ John E. Richardson, (2007), *Analysing Newspapers; An approach from Critical Discourse Analysis*, Palgrave Macmillan, s. 54.

⁵⁸ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 87.

Med hjälp av verktyget *modalitet* tittar man på uppfattning, förklarande och attityd i texten; specifikt till vilken grad författaren är övertygad om det påstående som hen lyfter fram. Modalitet betyder ”sätt” och när man analyserar modalitet fokuserar man på författarens grad av instämmande i en sats. Modalitet i en text indikeras ofta via modala verb, så som ”ska”, ”borde”, ”är” eller ”kan”.⁵⁹ Ett slags modalitet är *sanning*, då författaren instämmer helt och hållet i sitt påstående genom att till exempel framställa en bestämd kunskap som korrekt och otvivelaktigt. Massmedier har en tendens att lägga fram tolkningar som om de vore fakta, till exempel genom att använda objektiva istället för subjektiva modaliteter; att skriva ”det är skadligt” istället för ”vi anser att det är skadligt” eller ”det kan vara skadligt”, vilket är tre sätt att lyfta fram ett påstående som på olika sätt speglar och främjar medias auktoritet. Vilken modalitet som används är en indikator för författarens attityd, antaganden och politiska övertygelser vilket får konsekvenser för diskursens konstruktion.⁶⁰

Diskursiv praktik

Vad gäller diskursiv praktik är man intresserad av processerna som är involverade i produktionen och konsumtionen av texten. Man tittar på hur författaren använder redan existerande diskurser i texten och sedan hur detta påverkar diskursordningen (summan av de olika typer av diskurser som används inom en social institution eller domän), man vill därmed ta reda på om texten reproducerar eller rekonstruerar diskursordningen.⁶¹ För att analysera detta tar man hjälp av olika verktyg. Här kommer *interdiskursivitet* att användas. Med *interdiskursivitet* menas vilka diskurser texten bygger på, och om dem verkar för att förändra eller rekonstruera diskursordningen. Hög interdiskursivitet tyder på att olika diskurser artikuleras tillsammans och bildar en komplex *interdiskursiv blandning*, och hänger ihop med rekonstruering av diskursordningen. Låg eller ringa grad av interdiskursivitet tyder på reproduktion av diskursordningen, där diskursen artikuleras på konventionellt vis.⁶²

⁵⁹ Richardson, (2007), s. 59-60.

⁶⁰ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 87; Richardson, (2007), s. 62.

⁶¹ Fairclough, (1995), s. 60; Richardson, (2007), s. 75.

⁶² Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 86-87.

Social praktik

I detta skede placeras de två innersta boxarna i förhållande till den yttersta och de tre dimensionernas koppling till varandra analyseras. Initialt ska relationerna mellan den diskursiva praktiken och den diskursordning den är en del av klarläggas. Här dras sedan slutsatser om den bredare sociala praktiken som både formar och formas av diskursiva praktiker. Fokus ligger på att förklara hur texten är en del av större sociala förändringar som påverkar samhället. Reproducerar den diskursiva praktiken diskursordningen och bidrar den därmed till upprätthållandet av den bredare sociala praktiken? Eller transformeras den, så att den bidrar till social förändring? Befäster och kamouflerar den diskursiva praktiken samhällets ojämlika maktförhållanden eller sätter den maktpositionerna i ljuset genom att porträttera verkligheten och sociala relationer på ett nytt sätt?⁶³ Så som Fairclough uttrycker det måste det i detta skede övervägas vilka större sociala förhållanden som omringar texten och vad textens troliga effekter på detta är.⁶⁴

3.1.3 Teorins brister

Den kritiska diskursanalysen kan kritiseras för att vara ovetenskaplig och subjektiv eftersom den lämnar utrymme för forskarens egna uppfattningar om diskurser, sociala processer och språkanvändning. Tillvägagångssättet blir trots detta lämpligt när studiens konklusioner förankras i tidigare forskning som gjorts på samma område. Avsikten är även att systematiskt använda de analysverktyg som tillhör diskursanalysen i syfte att kritiskt granska språkbruket men samtidigt undvika en för subjektiv infallsvinkel.

⁶³ Fairclough, (1995), s. 50; Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 90.

⁶⁴ Richardson, (2007), s. 222.

3.2 Metod

Den metodologiska ansatsen i den här studien utgår från den kritiska diskursanalysen som presenterades ovan. Syftet är att analysera tidningsartiklarna med hjälp av de analysverktyg som härstammar från Faircloughs tredimensionella modell. Initialt lästes alla tidningsartiklar igenom för att skapa en överblick över materialet. Ett induktivt tillvägagångssätt tillämpades i processen eftersom det då inte används några förutbestämda teman och kategorier att dela in materialet efter – teman och kategorier utformas istället utifrån hur textinnehållet ser ut vilket gör att forskaren fördjupar sig i materialet för att möjliggöra nya insikter.⁶⁵ När flera genomläsningar hade gjorts noterades vissa återkommande mönster i texterna som under kodningen markerades med olika färger. Dessa mönster speglar hur det återkommande skrivs om manlig psykisk ohälsa i tidningsartiklarna – alltså olika diskurser. I detta skede hade det med andra ord vaskats fram och identifierats olika diskurser som tidningsartiklarna bygger på. De tre mest framträdande diskurserna var:

- En diskurs om självmord bland män, i analysen kallad *självordsdiskursen*
- En diskurs om maskulina normer, i analysen kallad *maskulinitetsdiskursen*
- En diskurs om stigmatisering kring manlig psykisk ohälsa, i analysen kallad *stigmatiseringsdiskursen*

Dessa tre mest framträdande diskurser ställdes sedan upp som kategorier och text från de olika tidningsartiklarna sattes därefter in under respektive diskurs som texten byggde på. Eftersom en och samma tidningsartikel ofta byggde på flera olika diskurser har de flesta artiklar delats upp i flera mindre citat och satts in under olika kategorier (diskurser). Den text som plockats ut från artiklarna analyseras sedan under varje kategori med de analysverktyg som tillhör den kritiska diskursanalysen. På så sätt har box ett och två,

⁶⁵ Hsiu-Fang Hsieh och Sarah E. Shannon, 2005, ”Three Approaches to Qualitative Content Analysis”, *Qualitative Health Research*, vol. 15 issue 9, s.1277-1288, s. 1279.

text och *diskursiv praktik*, i den tredimensionella modellen analyserats och denna del av analysen tar plats i avsnitt 4 och ämnar ge svar på frågeställningen. De analysverktyg som kommer att användas när *text* och *diskursiv praktik* analyseras i artiklarna är alltså *transitivitet*, *modalitet* och *interdiskursivitet*. Dessa verktyg som förklarades i föregående avsnitt har nedan konkretiserats för att ge läsaren en förståelse för hur verktygen rent metodologiskt används för att analysera texten i tidningsartiklarna.

- *Modalitet*: Hur hög är författarens grad av instämmande och övertygelse i en sats? Ord som ”ska”, ”borde”, ”är”, ”kunde”, ”skulle” eller ”måste” visar på en objektiv modalitet vilket reflekterar hög grad av instämmande. Ord som ”kan vara”, ”tror”, eller ”kanske” visar på en subjektiv modalitet vilket reflekterar låg grad av instämmande.⁶⁶
- *Transitivitet*: Hur adresseras ett påståendes bakomliggande orsaker? *Vad* sker, av *vem/vad/vilka* (agent) och gentemot *vem/vad/vilka*? Läggs vikten på effekterna av en händelse eller på agenten? Ordvalet ”man” (”man har infört reformer som...”) visar till exempel på låg transitivitet då agent utelämnas.⁶⁷
- *Interdiskursivitet*: Vilka diskurser bygger texten på? Är det fler diskurser som kommer till uttryck samtidigt visar detta på hög grad av interdiskursivitet och hänger ihop med en omdefiniering av diskursordningen. Är det en dominerande diskurs som kommer till uttryck åt gången visar detta på reproducering av diskursordningen.⁶⁸

När tidningsartiklarna har analyserats med verktygen ovan har de två första dimensionerna (se *figur 1*) analyserats och därefter ska dessa sättas i relation till den sista dimensionen *social praktik*. Det övergripande syftet med den kritiska diskursanalysen är inte enbart att placera in ord och uttryck från tidningsartiklarna i bestämda kategorier, utan att till följd därav visa på hur texter om manlig psykisk ohälsa gestaltar sig i tidningarna och dess relation till bredare sociala praktiker. Som nämndes i föregående avsnitt är det i detta skede studien finner sina slutgiltiga konklusioner. För det första ska relationen mellan den diskursiva praktiken och den diskursordning som den ingår i utredas. Utefter

⁶⁶ Richardson, (2007), s. 60.

⁶⁷ Richardson, (2007), s. 54.

⁶⁸ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 86-87.

vad som kommit fram av analysen ställs frågan vad det är för nät av diskurser som den diskursiva praktiken ingår i, och hur de olika diskurserna fördelas och regleras. Reproducerar den diskursiva praktiken diskursordningen och bidrar den därmed till upprätthållandet av den bredare sociala praktiken? Eller transformeras den, så att den bidrar till social förändring?⁶⁹ För det andra försöker man förklara hur den diskursiva praktiken förhåller sig till den bredare sociala praktiken som omger texten, detta kräver att blicken fästs på det som finns utanför texten där analysen fokuserar på relationerna mellan det som skrivs i artiklarna och den sociala världen som helhet.⁷⁰ I detta skede klarläggs det vilka den diskursiva praktikens samhälleliga konsekvenser är. För att svara på detta är diskursanalysen så som Fairclough definierar den är inte tillräcklig, utan här kommer tidigare forskning att användas med syfte att belysa den sociala praktiken och diskutera betydelsen av resultatet i relation till större sociala processer och förändringar.⁷¹ Att klarlägga hur tidningsartiklarna *faktiskt* påverkar och påverkas av verkligheten som omger dem är inte lämpligt för denna studies omfattning och därför kommer en redogörelse för den *sociala praktiken* att ske av mer diskuterande och problematiserande karaktär med hjälp av den tidigare forskningen. Den *sociala praktiken* i den tredimensionella modellen kommer på grund av detta att diskuteras i resultat- och diskussionsavsnittet efter att dimensionerna *text* och *diskursiv praktik* har klarlagts i analysen och frågeställningen besvarats.

⁶⁹ Fairclough, (1995), s. 50; Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 90.

⁷⁰ Richardson, (2007), s. 114.

⁷¹ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 90.

4 *Analys av text och diskursiv praktik*

I följande avsnitt kommer nu de två första dimensionerna *text* och *diskursiv praktik* att analyseras enligt den kritiska diskursanalysens teoretiska perspektiv och metodologiska riktlinjer. Rubrikerna är uttryck för de tre dominerande diskurser som tidningsartiklarna under kodningen observerades bygga på, som i denna studie kallas för *självmoordsdiskursen*, *maskulinitetsdiskursen* och *stigmatiseringsdiskursen*. Under resultat- och diskussionsavsnittet kommer sedan den *sociala praktiken* redogöras för där det övervägs huruvida den diskursiva praktiken reproducerar eller omdefinierar den existerande diskursordningen, och diskuteras vad detta kan ha för konsekvenser för större sociala processer och förändringar som har med problem relaterade till manlig psykisk ohälsa att göra.

4.1 *Självmoordsdiskursen*

Självmoordsdiskursen kommer till uttryck genom samtal om den höga självmordsstatistiken hos män, det ansvar som sjukvården har för dessa individer, och att män upplever att prestationssamhället ställer höga krav på dem. Det skrivs också om mäns karaktärsdrag och egenskaper, till exempel att de söker hjälp i mindre utsträckning än kvinnor och använder andra metoder vid självmord vilket oftare leder till död. Diskussionen har en underton av allvar och påståendena styrks ofta med utlåtanden från sakkunniga och statistiska siffror.

Vad gäller den lingvistiska uppbyggnaden (textnivån) inom självmordsdiskursen så är först och främst en objektiv modalitet framträdande. Det tyder på författarnas starka övertygelse i påståendena, och framkommer av ordval som ”är”, ”har”, ”borde” och ”måste”.

Det tragiska beskedet kom som en bekräftelse på att ingen kan köpa dig lycka. Snarare tvärtom, missbruk, enorm press, ignorans inför utbrändhet, tondövheter i en machovärld, allt har en fruktansvärd prislapp. [Alexander] är också en siffra i den mörka statistiken över självmord. Betyd-

ligt fler män än kvinnor dör varje år i det mest ensamma och utsatta av lägen.⁷²

I ovanstående citat skriver författaren ”/.../ allt har en fruktansvärd prislapp” och ”Betydligt fler män än kvinnor dör varje år i det mest ensamma och utsatta av lägen” vilket får betydelsen att detta skulle vara en oomtvistlig sanning. Om det till exempel hade uttryckts ”/.../ allt *kan* ha en fruktansvärd prislapp”, ”Betydligt fler män än kvinnor dör varje år, *kanske* i det mest ensamma och utsatta av lägen”, eller ”*Förmodligen* dör fler män än kvinnor varje år i det mest ensamma och utsatta av lägen” hade detta fått en annan betydelse för hur journalistens auktoritet främjas i satsen.⁷³ Inom diskursen förekommer även mycket utlåtanden från sakkunniga samt statistiska fakta om självmord:

Kvinnor ber oftare om hjälp och söker oftare vård än männen. Män begår i större utsträckning självmord. - Ändå utgår många av de diagnosfrågor som ska fångas upp depression från kvinnornas perspektiv.⁷⁴

I citaten bygger journalistens resonemang på resultat från forskning och detta bidrar till den objektiva modaliteten i påståendena eftersom de läggs fram som just fakta.

Transitiviteten är vid första anblick svår att avgöra som låg eller hög eftersom de processer som leder fram till självmord bland män ibland utelämnas. Emellanåt framstår därför självmord bland män som ett slags naturfenomen. Det framkommer bara att självmorden *har* inträffat istället för att ha skett *på grund av* någonting, som till exempel psykisk ohälsa eller andra ohållbara levnadsförhållanden. Vid närmre anblick framträder däremot ett mönster i vissa artiklar där orsakerna till den höga självmordsstatistiken i viss grad adresseras, och det handlar i dessa fall om det ansvar som sjukvården har att vårda dessa individer:

Självmordsförsök är ett rop på hjälp och graden av uppföljning är avgörande, menar Wasserman som efterfrågar en nationell strategi. Till exempel borde äldre personer kunna fångas upp genom deras förr eller senare naturliga kontakt med vården, anser hon. – När kommuner handlägger äldre män borde de även kunna fokusera på deras sociala behov, säger Wasserman.⁷⁵

⁷² Pernilla Ericson, ”[Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019. Namn fingerat av mig.

⁷³ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 88.

⁷⁴ Agneta Lagercrantz, ”Ny forskning: Äldre mäns psykiska lidande förbises”, *Svenska Dagbladet*, 29-01-2019.

⁷⁵ TT, ”Självmord vanligast bland äldre män”, *Dagens Nyheter*, 26-10-2018.

Detta visar på en interdiskursiv blandning inom självmordsdiskursen med en mindre diskurs om sjukvårdens ansvar, där det ställs krav på den svenska sjukvården på olika sätt:

Att vården har tillräckliga resurser för att fånga upp de som faller är fullkomligt grundläggande, att det inte på grund av vårdköer inom den offentliga vården blir en klassfråga vem som kan få hjälp.⁷⁶

Diskursen om sjukvårdens ansvar handlar om att den svenska vården har ett ansvar att förebygga självmord genom att fånga upp de män som lider av psykisk ohälsa. Bristerna i vården framställs på olika sätt, i vissa fall handlar det som i exemplet ovan om vårdköerna. I andra fall handlar det om att individens problem inte tas på allvar eller helt enkelt inte får adekvat vård:

Allra vanligast är det [självmord] bland män över 80 år. Samtidigt uppger fler yngre än äldre att de bär på självmordstankar. Äldre människors desperation fångas uppenbarligen inte upp – och tas inte på tillräckligt allvar. Medan yngre svenskar med psykiska problem ofta hamnar i den psykiatriska specialistvården, vårdas de flesta äldre inom primärvården och äldreomsorgen. De får alltså inte den bästa vården.⁷⁷

Det framkommer också att tilltron till vården inte alltid är särskilt stor. Ibland går detta att utläsa mellan raderna och ibland uttrycks det explicit. I en artikel i *Aftonbladet* som handlar om unga män som lider av psykisk ohälsa skriver författaren ”I en genomgång av chattfrågor på stödforumet Killfrågor.se, så saknar många stödsökande helt tilltro till att någon kan hjälpa dem ut [ur] deras våldsamma situation”⁷⁸.

I analyseringen av självmordsdiskursen är sjukvårdens ansvar det som mest liknar ett svar på frågan om vilka processer det är som leder fram till att män begår självmord på grund av sin psykiska ohälsa. Det går trots detta att säga att transitiviteten är genomgående låg inom diskursen eftersom sjukvården snarare än att beskrivas som bakomliggande orsak till självmord beskrivs mer som ett förebyggande medel för att förhindra dem. En högre interdiskursiv blandning med till exempel maskulinitetsdiskursen eller stigmatiseringsdiskursen hade förmodligen inneburit att författarna till artiklarna adres-

⁷⁶ Ericson, ”[Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

⁷⁷ Patrik Kronqvist, Ann-Charlotte Marteus och Linda Nordlund, ”Äldre män tar sitt liv i tysthet”, *Expressen*, 06-10-2018.

⁷⁸ Ericson, ”[Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

serade självmordens bakomliggande orsaker med ett strukturellt perspektiv, till exempel genom att problematisera maskulina normer och hur det kan leda till psykisk ohälsa, självmordstankar och självmord. Det går emellertid att urskilja en blandning med maskulinitetsdiskursen eftersom det är vanligt inom självmordsdiskursen att det pratas om karaktärsdrag hos män som framkommer i några av citaten ovan, men detta görs inte på ett sätt som problematiserar maskulina normer och förklarar dem som bakomliggande orsaker.

Det framkommer även en interdiskursiv blandning med en mindre diskurs om prestationssamhället som upplevs ställa höga prestationskrav på män. Den diskursiva blandningen med prestationssamhället uttrycker sig på så sätt att samhället sätter krav på män på olika sätt vilket de upplever sig oförmögna att leva upp till.

”[Han var] En överpresterande perfektionist som reste och jobbade hårt i ett tempo som ledde till extremt svårt stress. /.../ Nu orkade han inte längre. Han ville få frid.”⁷⁹

Som i citatet ovan, som är ett uttalande från en anhörig, är prestationskraven ofta arbetsrelaterade, och vad som tyder på den interdiskursiva blandningen är att prestationskrav förekommer i samma sammanhang som eller rent av kopplas ihop med självmord eller självmordstankar.

- Jag har själv upplevt det här på nära håll, tre gånger under mitt vuxna liv, sa Kristersson och berättade om anhöriga som tagit sina liv. – Alla tre gånger var det unga, kapabla, stolta män med livet framför sig. Inte utan egna problem, men heller inte med problem som någon av oss andra trodde kunde leda till självmord.⁸⁰

Det uttrycks återkommande att det handlar om män som är högpresterande och *egentligen* förmögna att hantera påfrestande livssituationer, något som man inte ”trodde kunde leda till självmord”. Även fast samhällets prestationskrav skrivs om som påfrestande för män framställs det genomgående i artiklarna däremot inte som orsak till självmorden på ett explicit sätt eftersom självmord inte någonstans i artiklarna uttrycks ske till exempel ”*på grund av prestationskrav*” eller ”*på grund av den press män upplever*” eller liknande.

⁷⁹ Hans Shimoda och Anna Shimoda, ”-Är outhärdligt att [Jonas] är borta”, *Aftonbladet*, 20-04-2019.

⁸⁰ Mattias Knutson, ”Ulf Kristersson om psykisk ohälsa: Har upplevt på nära håll”, *Expressen*, 15-06-2018.

Känslor som ensamhet, utanförskap och förlorat egenvärde är vanliga hos människor med suicidala tankar. Att samhället är så tydligt inriktat mot prestation gör det inte lättare att hitta en ny identitet att känna sig trygg i, enligt Wasserman.⁸¹

Här har författaren lyft fram ett utlåtande från en sakkunnig som uttryckligen menar att ”samhället är så tydligt inriktat mot prestation” och att detta ”gör det inte lättare att hitta en ny identitet att känna sig trygg i” vilket rent lingvistiskt kopplar ihop självmordstankar och prestationssamhället, men inte på ett sätt där prestationskrav pekats ut som bakomliggande orsak.

4.2 Maskulinitetsdiskursen

Maskulinitetsdiskursen kommer till uttryck genom samtal om mäns egenskaper och karaktärsdrag då det förekommer mycket påståenden och beskrivningar om hur män ”är”. Diskursen handlar också om hur maskulina normer påverkar mäns psykiska hälsa i negativ bemärkelse eftersom samhällets könsroller kritiseras i artiklarna och lyfts fram som problematiska. Därför beskrivs inom diskursen inte bara hur män *är*, utan också hur män *kan* vara (till exempel ”känsliga”) och må psykiskt, *på grund av* de maskulina normerna.

När man tittar på textnivån inom maskulinitetsdiskursen går det även här att urskilja en genomgående objektiv modalitet. Det är mest framträdande i just de påståenden som beskriver mäns karaktärsdrag. Det framkommer av ord som ”är”, ”har”, ”blir” och ”ska”. Detta tyder på att författaren instämmer i hög grad i de påståenden som läggs fram om mäns karaktärsdrag och egenskaper, och effekten blir att dessa påståenden om hur män ”är” presenteras och fastställs som om de vore fakta, vare sig det är en sakkunnig som uttalar sig om detta eller inte. Som i följande exempel:

- Män är mindre tränade på att ta hand om sin psykiska hälsa och upptäcka ohälsotecken. De är mycket mer vana att slå ifrån sig sina känslor, säger Danuta Wasserman, professor i psykiatri och suicidologi vid Karolinska institutet.⁸²

⁸¹ TT, ”Självmord vanligast bland äldre män”, *Dagens Nyheter*, 26-10-2018.

⁸² TT, ”Självmord vanligast bland äldre män”, *Dagens Nyheter*, 26-10-2018.

Det förekommer både hög och låg transitivitet inom maskulinitetsdiskursen, alltså om och i så fall *vad* det är som ligger bakom påståendena att män, till skillnad från kvinnor, besitter vissa egenskaper och mår psykisk dåligt därefter. Å ena sidan utelämnar författaren i vissa fall bakomliggande orsaker till mäns egenskaper, som bland annat framkommer i citatet ovan där det i princip framstår som att män själva beskylls för att de ”är mindre tränade på att ta hand om sin psykiska hälsa och upptäcka ohälsotecken” eller ”är mycket mer vana att slå ifrån sig ohälsotecken”. Det ger ett intryck av att män besitter dessa egenskaper i sin natur och utan någon bakomliggande anledning. När påståendet är formulerat i passiv form på det här sättet kamoufleras den aktiva rollen av agenten – de maskulina normerna – som dominerar processerna som involveras i att män mår psykiskt dåligt, och problemet framstår istället som ett naturfenomen.⁸³

Å andra sidan förekommer det i andra artiklar en problematisering av samhällets könsroller och hur män påverkas negativt av dem. Det handlar om män som upplever att de inte lever upp till det maskulina idealet. I dessa artiklar går det att urskilja en högre transitivitet, eftersom det sker en identifiering av de bakomliggande orsakerna till mäns egenskaper och mående. Det varierar mellan att detta går att utläsas mellan raderna eller uttrycks rent explicit. Till exempel beskriver en författare i en artikel i *Svenska Dagbladet* att det är många män som inte vet hur de ska prata om sina känslor ”eftersom de har lärt sig att en riktig man är rationell och kontrollerad”⁸⁴. I fallen där maskulina normer nämns explicit som orsak så framställs män som objekt – de ”drabbade” – av maskulina normer. Bland annat sätter en författare till en artikel i *Aftonbladet* samhällets könsroller som orsak till att män är mindre benägna att söka hjälp, har färre nära vänner än kvinnor, är ”känsligare för förluster som separationer, att förlora arbetet eller att bli sjuk”⁸⁵. Författaren fortsätter med:

Men att vi alla blir medvetna om hur de här rollerna påverkar oss gör enorm skillnad. Det kan handla om att fråga hur någon mår, och ta sig tid att lyssna på svaret. Kanske finns där ett rop på hjälp.⁸⁶

⁸³ Richardson, (2007), s. 57.

⁸⁴ Lagercrantz, ”Ny forskning: Äldre mäns psykiska lidande förbises”, *Svenska Dagbladet*, 29-01-2019.

⁸⁵ Ericson, ” [Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

⁸⁶ Ericson, ” [Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

En artikel i *Dagens Nyheter* lyfter fram hur män kan må om de inte upplever sig passa in i det maskulina idealet. Att män ”växer upp med känslan av att något är fel på dem”, och lever med problem relaterade till detta så som lägre självkänsla eller ”svårigheter att närma sig potentiella partner”⁸⁷. En sakkunnig i artikeln menar att den traditionella mansrollen i samhället sätter upp kriterium på egenskaper som inte återfinns hos alla män, och att detta därmed blir mycket svårt att hantera för dessa individer.⁸⁸

Vad gäller interdiskursiviteten så framträder, som nämnt under föregående rubrik, en viss blandning mellan maskulinitetsdiskursen och självmordsdiskursen. Men i högre grad framträder en blandning mellan maskulinitetsdiskursen och en mindre diskurs om att män tenderar att använda sig av självdestruktiva metoder istället för att till exempel söka hjälp. I en artikel i *Dagens Nyheter* menar en sakkunnig att män ”söker inte hjälp utan tar i stället ofta till andra metoder i form av lugnande medel eller alkohol”⁸⁹. Förutom missbruk av droger eller alkohol förekommer också beskrivningar av ett utåtagerande beteende, till exempel i följande citat där orden ”aggressivitet” och ”sexuella hämningar” används av intervjupersonen:

- Numera är jag ganska förskonad, men runt trettio var jag väldigt plågad av självförakt på ett sätt som jag inte förstod mig på. Det är ett tillstånd som äter sig in i en, påverkar och omöjliggör relationer och kan växa till aggressivitet och sexuella hämningar.⁹⁰

Det som talar för just denna interdiskursiva blandning är att påståendena om vilka självdestruktiva metoder män använder sig av när de mår psykiskt dåligt och deras utåtagerande beteende målar upp en bild av hur män ”är” och tillskriver dem egenskaper. Detta sker även här med en objektiv modalitet utifrån ordval som till exempel ”bidrar också till” och ”är”:

Mäns dåliga mående bidrar också till missbruk, våld, ökad otrygghet. Det är en bubbla av hopplöshet.⁹¹

⁸⁷ Josef Svenberg, ”Högekänslighet är lika vanligt hos män som hos kvinnor”, *Dagens Nyheter*, 27-01-2019.

⁸⁸ Josef Svenberg, ”Högekänslighet är lika vanligt hos män som hos kvinnor”, *Dagens Nyheter*, 27-01-2019.

⁸⁹ TT, ”Självmord vanligast bland äldre män”, *Dagens Nyheter*, 26-10-2018.

⁹⁰ Kristina Lindh, ”På spaning efter föraktets mekanismer”, *Svenska Dagbladet*, 06-01-2019.

⁹¹ Ericson, ”[Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

Ibland impliceras även att mäns psykiska ohälsa leder till kriminalitet. I citatet ovan menar författaren att konsekvenser av mäns psykiska ohälsa är ”missbruk, våld, ökad otrygghet”.

- Jag tror att både självmorden och våldsbrotten kommer minska om vi män tillåter varandra att prata. För många blir ilska och våld den enda uttrycksvägen, och det drabbar fler än bara oss män. Det är dags att vi börjar ta ansvar för det.⁹²

Liknande impliceras även i citatet ovan där intervjupersonen är av uppfattningen att ”våldsbrotten kommer minska” om män har en mer öppen attityd till att tala ut om psykisk ohälsa, och menar att ”för många blir ilska och våld den enda uttrycksvägen”.

4.1 Stigmatiseringsdiskursen

Stigmatiseringsdiskursen kommer till uttryck genom samtal om att det är stigmatiserat att vara man och lida av psykisk ohälsa. Vad i artiklarna som tyder på denna diskurs är att psykisk ohälsa ger upphov till skamkänslor och män undviker att prata om hur de mår eftersom de upplever att det inte accepteras av omgivningen på olika sätt. Diskursen har en viss interdiskursiv blandning med maskulinitetsdiskursen eftersom att det emellanåt uttrycks att skamkänslorna har att göra med känslor av misslyckande när det kommer till att leva upp till det maskulina idealet.

Modaliteten inom stigmatiseringsdiskursen är växelvis objektiv och subjektiv. Den tenderar att vara något mer subjektiv när män som den psykiska ohälsan berör kommer till tals. Det framkommer av ord som ”kanske” och ”jag tror”, där personen som talar om sin psykiska ohälsa intar en mer spekulativ roll i jämförelse med författaren av artikeln. Men generellt är det ändå en objektiv modalitet som genomsyrar diskursen eftersom det utefter ordvalen är tydligt att författaren instämmer i påståendet att psykisk ohälsa hos män är stigmatiserat, och sättet det framställs på befäster detta som en sanning. Det

⁹² Atilla Yoldas, ”[Oscar], 22: unga med självmordstankar hör av sig”, *Expressen*, 05-11-2018.

framkommer till exempel av ordval i meningar som ”Skammen *var* total...”⁹³ eller ”Varje modig röst *är* oändligt viktig...”⁹⁴.

Det generella påståendet i artiklarna är att det är svårt för män att prata om sin psykiska ohälsa. Vad gäller transitiviteten så framställs de processer som leder fram till detta på lite olika vis. Det förekommer därmed både låg och hög transitivitet inom diskursen. I vissa fall framställs ingen orsak alls – psykisk ohälsa är i dessa fall helt enkelt bara svårt att prata om för män, istället för att det till exempel formuleras uttryckligen att det skulle handla om stigmatisering eller maskulina normer. Ett exempel är en artikel från sportsektionen i *Aftonbladet* där en hockeyspelare mådde psykiskt dåligt på grund av den press han upplevde av att alltid prestera bra på matcherna. Hockeyspelaren berättar att han ”stålsatte sig inför gruppen” men vid sidan av spelplanen mådde han ”uselt”⁹⁵. De enda han pratade med var sin partner och sina föräldrar, och han berättar vidare att:

Nyckeln till att må bättre mentalt är ofta att prata om bekymren. Oavsett om det är i ett omklädningsrum eller på ett fik med en nära vän. - Man ska inte hålla problemen inom sig. Man måste våga säga att man inte mår bra. Jag tror att många unga män inte vågar säga till.⁹⁶

Varken personen som kommer till tals här eller artikelförfattaren adresserar själva orsaken till att hockeyspelaren har haft svårt att prata om att han mår dåligt. Det fokuseras istället på lösningen, att ”man måste våga säga att man inte mår bra.” Även fast det inte uttrycks explicit kan det mellan raderna antas att det handlar om stigmatisering och maskulina normer. Liknande sker i en annan artikel som handlar om en svensk skådespelare som genom ett inlägg på *Instagram* gått ut och berättat att han lever med en depression, och han blir förvånad över den positiva responsen han mötte på genom inlägget:

- Jag fick jättemycket fina reaktioner, och då blev jag lite förvånad över att folk reagerade så. Är det ovanligt att män pratar om psykisk ohälsa? Det hade inte jag fattat riktigt, för bland mina vänner är det inte det. När vi pratar och skriver manus och hittar på så är vi öppna, säger han i ”Nyhetsmorgon”. /.../ - Jag skäms inte för det och jag står för det, och det är

⁹³ Yoldas, ”[Oscar], 22: unga med självmordstankar hör av sig”, *Expressen*, 05-11-2018.

⁹⁴ Ericson, ”[Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

⁹⁵ Tomas Ros ”- Jag ville lägga mig under en giljotin. Leksands [hockeyspelare] talar ut om sin psykiska ohälsa: ”Arg hela tiden””, *Aftonbladet*, 30-04-2019.

⁹⁶ Ros, ”- Jag ville lägga mig under en giljotin. Leksands [hockeyspelare] talar ut om sin psykiska ohälsa: ”Arg hela tiden””, *Aftonbladet*, 30-04-2019.

vanligt, men det är svårt att prata om.⁹⁷

Men i de flesta fall i artiklarna uttrycks det mer explicit att det i samhället råder stigmatisering kring manlig psykisk ohälsa. Detta ter sig lite olika beroende på vad artikeln handlar om. I en artikel som handlar om män som mår psykiskt dåligt efter att ha varit utsatta för övergrepp förklarar en sakkunnig att ”/.../ Män berättar inte. De bär med sig sina erfarenheter utan att säga något, för att det är så otroligt skamfullt”⁹⁸. I en annan artikel som adresserar manlig psykisk ohälsa som är kopplat till chefer som på grund av arbetsrelaterad stress går in i väggen använder en sakkunnig ordet ”tabubelagt”:

Det finns också ett stort mörkertal. – Alla de som biter ihop och kämpar på i det tysta. Många av dem jag träffar har inte berättat för sina företag eller för sin ordförande att de är här. Fler har sagt upp sig. De gör hellre det än att tala om att de har hamnat i en personlig kris. Det är tabubelagt, säger Fredrik Bengtsson.⁹⁹

Det förekommer också artiklar som adresserar stigmatiseringen på en djupare nivå och problematiserar hur maskulina normer ger upphov till stigmatiseringen; att män har svårt att prata om sin psykiska ohälsa eftersom det inte är kompatibelt med det maskulina idealet. I dessa artiklar handlar det om män som mår dåligt och som genom att prata ut om detta utmanar stigmatiseringen kring manlig psykisk ohälsa och maskulina normer. Detta tyder också på en interdiskursiv blandning mellan stigmatiseringsdiskursen och maskulinitetsdiskursen:

Varje litet steg i den riktning som knuffar på könsrollerna är oändligt viktigt. I sociala medier skriver en manlig vän: ”Lite för privat fråga kanske men skitsamma: Någon som känner till en bra KBT-terapeut som är ansluten till landstinget?” Varför skrev han den där privat-brasklappen, funderar han härnäst. ”Som att det skulle vara något att skämmas för. Det är det ju inte.” /.../ Han blir bombarderad med kärlek som svar och en hel del konkreta tips. Varje modig röst är oändligt viktig, för den bryter den urgamla illusionen om att sårbarhet skulle göra dig mindre av en man.¹⁰⁰

⁹⁷ Aino Oxblods, ”[Hans] ord – efter ärliga avslöjandet”, *Expressen*, 15-09-2018.

⁹⁸ Adam Svanell och Simon Rehnström, ”Jag vaknade av att hon hade sex med mig”, *Svenska Dagbladet*, 03-03-2019.

⁹⁹ Jan Almgren, ”Från chefsstol till psykakut: ”Kraschen var en befrielse””, *Svenska Dagbladet*, 20-04-2019.

¹⁰⁰ Ericson, ”[Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

I citatet ovan problematiserar författaren hur könsroller kan påverka mäns benägenhet att våga be om hjälp för sin psykiska ohälsa. En annan artikel handlar om en ung man som genom att själv använda sociala medier för att prata öppet om sin psykiska ohälsa vill att ”fler killar och män ska våga bryta tystnaden kring sin psykiska ohälsa”¹⁰¹. Mannen själv menar att han upplevt mycket skamkänslor då han under sin uppväxt ”misslyckades att leva upp till den machokultur han växte upp i”¹⁰². Han berättar också att:

– Jag får meddelanden från väldigt unga killar som berättar om sina självmordstankar. De är pojkar som inte vågar vara sig själva i skolan eller killar som får skit för att de är sig själva, säger [han].¹⁰³

Eftersom författarna på det här sättet implicerar att könsroller är problemet till att man inte vågar prata ut, söka hjälp eller ”vara sig själv” tyder detta på en högre transitivitet, där de bakomliggande processerna som leder fram till själva stigmatiseringen adresseras. Transitiviteten inom diskursen varierar alltså mellan hög och låg beroende på vad som framställs som orsak till att män har svårt att prata om psykisk ohälsa; stigmatiseringen eller de maskulina normerna. Som även framkommer i citatet ovan syns emellanåt också en interdiskursiv blandning med självmordsdiskursen. I artiklarna problematiseras det på så sätt att den stigmatisering som råder kring manlig psykisk ohälsa leder till självmordstankar.

Generellt i artiklarna som fokuserar på män som offentligt pratat om sin psykiska ohälsa, till exempel i sociala medier, är det återkommande att de också hyllas för det av allmänheten:

Sveriges överbefälhavare sjukskrev sig för utmattningssyndrom /.../
[Han] bestämde sig tidigt för att vara öppen med sin situation. Det fick han beröm för. Han berättar om brev från ledande psykologer som tackade honom för att han hjälpt till att suddas bort en del av den stigmatisering som funnits – och fortfarande finns – kring psykisk ohälsa.¹⁰⁴

Anledningen till att männen hyllas uttrycks på olika sätt, dels för att de hjälper till att ta bort stigmatiseringen kring ämnet eftersom att det är ovanligt att prata om det, och dels

¹⁰¹ Yoldas, ”[Oscar], 22: unga med självmordstankar hör av sig”, *Expressen*, 05-11-2018.

¹⁰² Yoldas, ”[Oscar], 22: unga med självmordstankar hör av sig”, *Expressen*, 05-11-2018.

¹⁰³ Yoldas, ”[Oscar], 22: unga med självmordstankar hör av sig”, *Expressen*, 05-11-2018.

¹⁰⁴ Almgren, ”Från chefsstol till psykakut: ”Kraschen var en befrielse””, *Svenska Dagbladet*, 20-04-2019.

att det går tvärtemot den traditionella mansrollen, även om det sista uttrycks mer implicit, som i följande citat:

-Jag tror också att bilden av hur en man ska vara förändras, det hoppas jag i alla fall. Betyder det att vi inte behöver prata om känsliga män längre? Jag vet inte. Men jag tror att det kan leda till att den här gruppen män känner sig mindre utanför, säger han.¹⁰⁵

Att öppet prata om sitt psykiska mående framstår emellanåt därför som lösningen på stigmatiseringen kring manlig psykisk ohälsa.

¹⁰⁵ Svenberg, ””Högekänslighet är lika vanligt hos män som hos kvinnor””, *Dagens Nyheter*, 27-01-2019.

5 Resultat och diskussion

I det här avslutande kapitlet kommer i första hand resultatet från analysen att sammanfattas och frågeställningen besvaras, därefter följer en diskussion om den *sociala praktiken* i syfte att redogöra för studiens slutgiltiga konklusioner.

5.1 Resultat

Syftet med den här studien är att med den kritiska diskursanalysen undersöka vilka diskurser som texter om manlig psykisk ohälsa i svenska dagstidningar bygger på och på vilka sätt dessa tar sig uttryck. För att svara på frågeställningen ”vilka diskurser bygger tidningsartiklar om manlig psykisk ohälsa under perioden 2018-04-20 – 2019-04-20 på och hur kommer de till uttryck?” kunde det utifrån analysen konstateras att det är flera olika diskurser som kommer till uttryck i tidningsartiklarna. Tre dominerande sätt att tala om manlig psykisk ohälsa framkom i artiklarna som i sig speglar tre olika diskurser – självmordsdiskursen, maskulinitetsdiskursen och stigmatiseringsdiskursen. Förutom dessa tre framkom även mindre diskurser som korsade tvärs över dessa: en diskurs om sjukvårdens ansvar, en diskurs om prestationssamhället och en diskurs om mäns självdestruktiva beteende.

För att sammanfatta hur dessa diskurser kommer till uttryck, alltså vad i tidningsartiklarna som talar för dessa, handlar först och främst självmordsdiskursen om att den höga självmordsstatistiken bland män sätts i ljuset och problematiseras. De bakomliggande orsakerna adresseras på lite olika sätt och här kan man se en interdiskursiv blandning med de mindre diskurserna om sjukvårdens ansvar och prestationssamhället, vilket speglar ett sätt att tala om de bakomliggande orsaker som leder till självmord trots att vikten i artiklarna läggs mer på effekterna, alltså själva självmordsproblematiken och statistiken. En hög modalitet är framträdande vilket får effekten av att påståendena läggs fram som sanningar och förstärks ytterligare eftersom påståendena underbyggs med

statistiska fakta och utlåtanden från sakkunniga.¹⁰⁶

Maskulinitetsdiskursen kommer till uttryck på så sätt att det samtalas om manliga karaktärsdrag och maskulina normer. Detta problematiseras också på olika vis och främst på så sätt att maskulina normer menas ha negativa effekter på mäns psykiska mående. Såväl hög som låg transitivity konstaterades inom diskursen eftersom det både läggs vikt vid de orsaker – maskulina normer – som påstås leda till den psykiska ohälsan och även dess effekter, som att inte våga prata om sina känslor, självmordstankar och självdestruktiva beteenden. Modaliteten inom diskursen visades vara hög, vilket till skillnad från självmordsdiskursen här får andra konsekvenser för diskursens konstruktion eftersom det är mäns karaktärsdrag och egenskaper som läggs fram som sanningar, vilket till skillnad från självmord inte på samma sätt handlar om statistik, och det är inte heller sakkunniga som kommer till tals här på samma sätt.

Det som tyder på en stigmatiseringsdiskurs i artiklarna var samtalen om att manlig psykisk ohälsa är svårt att prata om och uppfattas som skamfullt. Återkommande inom diskursen problematiseras det att män som mår dåligt möter på utmaningar i att förbättra sin situation eftersom det råder en stigmatisering kring ämnet i samhället. Som konstaterades i analysen råder det växelvis hög och låg transitivity eftersom olika orsaker till problemet adresseras på olika sätt. I vissa artiklar stannar diskussionen vid att stigmatiseringen i sig hindrar män från att prata ut och i andra menas maskulina normer ge upphov till själva stigmatiseringen. Generellt kan detta uppfattas som att det i artiklarna läggs lika mycket vikt vid processerna som vid effekterna av att ämnet är stigmatiserat. Liksom i föregående diskurser framträdde även här en objektiv modalitet men som tenderade att skifta till att bli mer subjektiv när den berörda personen i artikeln kom till tals, och denna kontrast i journalistens respektive intervjupersonens språkbruk reflekterar och främjar medias auktoritet.¹⁰⁷ Övergripande får detta effekten att de flesta av journalisternas påståenden om stigmatisering kring manlig psykisk ohälsa läggs fram som fastställd kunskap.

¹⁰⁶ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 87; Richardson, (2007), s. 62.

¹⁰⁷ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 87.

5.2 Diskussion

Det konstaterades att diskurserna korsade tvärs över varandra på olika sätt och vad detta har för betydelse för diskursordningen kommer nu att redogöras för i samband med att den *sociala praktiken* diskuteras. Det sekundära syftet med den här studien är att diskutera vad dessa diskurser som kom till uttryck i artiklarna kan ha för konsekvenser för större sociala processer och förändringar som har med problem relaterade till manlig psykisk ohälsa att göra. Detta kommer nu att diskuteras och problematiseras med stöd av tidigare forskning för att uppfylla syftet och redogöra för studiens slutgiltiga konklusioner. Diskurserna kommer att diskuteras var för sig eftersom det blir mer lättbegripligt för läsaren att följa hur de uttrycker sig och hur de korsar varandra.

Som fastställdes gällande *självordsdiskursen* är självmord bland män ett ämne som berörs ofta i tidningsartiklarna, men mer på ett konstaterande och problematiserande sätt än att de faktiska bakomliggande orsakerna adresseras. Den interdiskursiva blandningen mellan självordsdiskursen och diskursen om sjukvårdens ansvar kan uppfattas som en transformering av diskursordningen som lutar mot en social förändring, i detta fall i form av en förbättring av sjukvårdens resurser och tillvägagångssätt som ska få självmord bland män att minska. Om detta resonemang angående reformer inom sjukvården, som återkommer ofta i artiklarna, sätts i ljuset av den tidigare forskning gällande att män söker professionell hjälp för sina psykologiska problem i mindre utsträckning än kvinnor, kan frågan ställas om detta verkligen adresseras på ett helt relevant sätt för vilka faktiska samhällsliga orsaker som ligger bakom självmord bland män och vilka lösningarna är för att de ska minska.¹⁰⁸ Som Galdas et al. redogör för i ”Men and health help-seeking behaviour: literature review” visar till exempel vissa studier på att könsroller och de förväntningar som detta skapar på män och kvinnor leder till att män har svårare att söka hjälp. Även fast det i den här studien inte är lämpligt att behandla frågor om svensk sjukvård uppstår funderingen om reformer inom sjukvården är det lämpliga sättet att angripa roten av problemet när det i första hand föreligger

¹⁰⁸ Galdas, Cheater och Marshall, (2005), s. 616-623; O’Neil, (2008), s. 396–397.

hinder i mäns tendenser att söka sjukvård. Däremot är resonemang i artiklarna som till exempel handlar om hur individer ska fångas upp enklare av sjukvården med detta sagt inte helt och hållet irrelevanta för självmordsproblemet, eftersom forskningen också visar på att en uppfångning av individer som lider av psykisk ohälsa i ett tidigt stadie hindrar utvecklingen av substansmissbruk eller andra självdestruktiva beteenden som är vanliga problem relaterade till psykisk ohälsa.¹⁰⁹

En utmärkande interdiskursiv blandning hittades också med en diskurs om prestationssamhället som just med dess blandning med självmordsdiskursen visar på en riktning mot social förändring eftersom det problematiseras hur prestationskrav på män kan bli så pass påtagliga att det slutar i självmord. Frågan är däremot trots den relativt höga interdiskursiva blandningen och riktningen mot social förändring om den diskursiva praktiken framställer verkligheten kring självmord på ett *nytt* sätt i och med att forskning sedan länge visat på den höga självmordsstatistiken bland män.¹¹⁰

Inom *maskulinitetsdiskursen* beskrivs mäns egenskaper och karaktärsdrag, men övervägande görs inte detta på ett sätt som stämmer överens med en stereotyp uppsättning maskulina normer. Denna diskurs kan därför förklaras som en slags motarbetning mot en mer traditionell diskurs om maskulina normer som till exempel kommer till uttryck i Clark och Mieles studie om hur psykisk ohälsa porträtteras i nordamerikanska tidningar, där det visade sig att symptomen för mäns psykiska ohälsa var präglade av ett överskott av hegemonisk maskulinitet.¹¹¹ Detta eftersom det framkom i min analys att män övervägande porträtteras som till exempel ”känsliga”, ”sårbara”, eller hur vissa upplever att de inte ”passar in i den traditionella mansrollen”¹¹². Vad som också talar för denna motarbetning mellan de två diskurserna är att den traditionella diskursen om maskulina normer även den emellanåt kommer till uttryck i tidningsartiklarna, men av ringa grad. Till

¹⁰⁹ Galdas, Cheater och Marshall, (2005); Cole och Ingram, (2019), s. 1-2.

¹¹⁰ McDermott, Schwartz och Rislin, (2015), s. 731.

¹¹¹ Clarke och Miele, (2016), s. 4.

¹¹² Svenberg, ””Högekänslighet är lika vanligt hos män som hos kvinnor””, *Dagens Nyheter*, 27-01-2019.

exempel i de kontexter då det beskrivs hur män använder destruktiva metoder istället för att söka hjälp, hur deras mående ”bidrar till missbruk, våld, ökad otrygghet”¹¹³ eller andra karaktärsdrag som ”den starka, tyska mannen tiger och lider. /.../ Betydligt färre män än kvinnor har en nära vän”¹¹⁴ som vid närmre anblick kan uppfattas gå i linje med en mer traditionell bild av män. Som även Clarke och Mieles studie visade på beskrevs mäns symptom på psykisk ohälsa på ett sätt som inkluderade beteenden som just missbruk, våld, aggressioner, och en vägran att kännas vid eller prata om sina känslor vilket liknar det som emellanåt kom till uttryck i de svenska artiklarna.¹¹⁵ Detta uttryck för en traditionell diskurs om maskulina normer liknar även den tidigare forskning som bland annat Ohlsson lyfter fram där texter om psykisk ohälsa använde och validerade befintliga stereotyper av farlighet.¹¹⁶ Texter som är avsedda att vara informativa och lärorika kan anta strategier för att locka och hålla läsarnas uppmärksamhet på sätt som bygger på stereotyper av olika slag, till exempel sådana som bygger på mäns egenskaper och karaktärsdrag.¹¹⁷ Det går alltså att urskilja vissa likheter i användning och validering av befintliga stereotyper av maskulinitet i analysen till den här studien och den tidigare forskning som gjorts. Däremot sker detta inte i samma utsträckning och till skillnad från Clark och Mieles studie var inte heller hegemoniska könsroller centralt i behandling och lösningar på den psykiska ohälsan, utan maskulina normer framställdes i svensk dagspress snarare som problematiskt och ett hinder för mäns psykiska välmående.¹¹⁸ Denna motarbetning mellan en traditionell diskurs av maskulina normer och en alternativ sådan så som uttrycktes i artiklarna talar alltså för en omdefiniering av diskursordningen om det maskulina ideal, även fast denna omdefiniering sker med viss friktion på grund av dessa två diskursers korsning.

När det gäller *stigmatiseringsdiskursen* konstaterades det att även fast stigmatiseringen kring manlig psykisk ohälsa emellanåt får utläsas mellan raderna i artiklar-

¹¹³ Ericson, ”[Alexander]påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

¹¹⁴ Ericson, ”[Alexander] påminner dig om att be om hjälp”, *Aftonbladet*, 15-04-2019.

¹¹⁵ Clarke och Miele, (2016), s. 4.

¹¹⁶ Ohlsson, (2018).

¹¹⁷ Ohlsson, (2018), s. 299.

¹¹⁸ Clarke och Miele, (2016), s. 4-6.

na så uttrycks det oftast mer explicit att det är svårt att prata om på grund av att ämnet är stigmatiserat, och det adresseras och problematiseras i nästan varje artikel som handlar om det. Det går att se en spridning av både maskulinitetsdiskursen och självmordsdiskursen som går tvärs över stigmatiseringsdiskursen. Denna spridning tog sig uttryck delvis i de fall som maskulina normer uttrycktes som orsak till stigmatiseringen, och delvis i de fall som stigmatiseringen gav upphov till självmordstankar. Till skillnad från studien ”Portrayals of Mental Illnesses in Women’s and Men’s Magazines in the United States” där Yang et al. fann att det i tidningarna fanns en betoning på individuella skäl till psykisk ohälsa snarare än strukturella, så hittades det utifrån min analys av den svenska dagspressen en betoning på bakomliggande strukturer – så som maskulina normer – snarare än individuella skäl.¹¹⁹ Problemet som uppstår när individuella skäl till psykisk ohälsa betonas enligt Yang et al. är att detta implicerar individuellt ansvar för det psykiska måendet och en självhjälpande attityd, och att detta triggas stigmatiserande attityder och minskar det hjälpsökande beteendet.¹²⁰ Detta kom dock inte till uttryck på samma sätt i den svenska dagspressen. Vogel et al. identifierade i sin studie också stigmatisering som en barriär för män att söka hjälp för sin psykiska ohälsa, och menade att män löper större risk än kvinnor för att internalisera offentlig stigmatisering kring ett ämne då män enklare accepterar allmänhetens fördomar om psykisk ohälsa.¹²¹ Resultatet av min analys blir än mer tydligt när det betraktas i ljuset av Vogels et al. resonemang, eftersom det i så hög grad förekom uttalanden från män som menade att det är svårt att prata ut om hur de mår på grund av hur det kommer att uppfattas av omgivningen.

Således tyder detta på en omdefiniering av diskursordningen eftersom den diskursiva praktiken, alltså själva utövandet av stigmatiseringsdiskursen i texterna, varken befäster eller kamouflerar maktförhållanden eller strukturer som omringar stigmatiseringen kring manlig psykisk ohälsa – detta sätts istället i ljuset, problematiseras och framställer den sociala verkligheten på ett nytt sätt eftersom stigmatisering, maskulina normer och självmordsproblematik diskuteras i samma kon-

¹¹⁹ Yang, Tang, och Bie, (2016).

¹²⁰ Yang, Tang, och Bie, (2016), s. 804-805.

¹²¹ Vogel, Heimerdinger-Edwards, Hammer och Hubbard, (2011).

text. I och med denna höga interdiskursiva blandning så rekonstrueras alltså diskursordningen vilket kan uppfattas som att den diskursiva praktiken jobbar mot att bryta stigmatiseringen kring manlig psykisk ohälsa.

5.2.1 Slutsatser

Utifrån resultatet att de alla tre dominerande diskurserna på ett eller annat sätt korsar över varandra kan det sammanfattningsvis och utifrån hur den kritiska diskursanalysen definierar det konstateras att den diskursiva praktiken arbetar för att rekonstruera diskursordningen och därmed förändra den sociala praktiken. I fallet för den här studiens ämne om manlig psykisk ohälsa betyder det att språkbruket som används i svensk dagspress ämnar ifrågasätta det vedertagna sättet att prata om och se på manlig psykisk ohälsa.¹²² Det är svårt att i den här studien svara på vad språkbruket i just de 16 stycken tidningsartiklar som undersökts har för samhällseliga konsekvenser. För att verkligen ta reda på vad textens troliga samhällseliga effekter är skulle möjligtvis en intervjustudie vara lämpligt om hur mottagarna tolkar texterna.¹²³ Ett förslag till framtida forskning är således en intervjustudie av något slag som undersöker hur journalistiska texter, i en mycket större omfattning än i den här studien, tolkas av textmottagaren. Först då kan språkbrukets faktiska effekter klarläggas och det kan dras slutsatser om det dialektiska förhållandet mellan diskursiva och sociala praktiker. Däremot har det som tidigare nämnts forskats på och bevisats att media generellt spelar en viktig roll i att forma allmänhetens uppfattningar i frågor, och hur svensk dagspress skriver om ämnet har utifrån den synen betydelse för hur människor förstår och reagerar på problem relaterade till manlig psykisk ohälsa.¹²⁴ Vad som utifrån detta försiktigt kan konstateras är således att hur det skrivs om manlig psykisk ohälsa i tidningarna ämnar bidra till någon slags social förändring på så sätt att stigmatiseringen kring ämnet uppmärksammas, självmordsstatistiken problematiseras och bilden av män och maskulina normer omdefinieras.

¹²² Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 74-76.

¹²³ Winther Jörgensen och Phillips, (2000), s. 86.

¹²⁴ Ohlsson, (2018), s. 299.

Med detta sagt ska det däremot understrykas att de 16 stycken artiklar, av ett urval av 330 stycken, som valdes ut för analys praktiskt taget var de enda som över huvud taget adresserade manlig psykisk ohälsa under perioden 2018-04-20 – 2019-04-20, på ett för den här studien relevant sätt. Som nämndes i avsnitt 1.2 sållades artiklar bort som till exempel handlade om en annan fokusgrupp (kvinnor eller barn) eller adresserade mer specifika typer av diagnostiserbara psykiska sjukdomar. Under en ettårsperiod vaskades det alltså fram 16 stycken tidningsartiklar i *Aftonbladet*, *Expressen*, *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter* som adresserade, diskuterade och problematiserade *manlig* psykisk ohälsa och problem relaterade till ämnet så som självmord, stigmatisering och maskulina normer. Det är med bakgrund av detta faktum därför inte helt enkelt att slå fast att de diskurser som kommer till uttryck i artiklarna faktiskt har en inverkan på att omforma den sociala verkligheten. Resultatet i den här studien är däremot inte inkorrekt för den saken utan visar trots allt på hur det ser ut i de 16 utvalda artiklarna, där språkbruket har klarlagts och dess troliga effekter har diskuterats.

Referenser

Allen, Ruth och Nairn, Raymond G., (1997) "Media depictions of mental illness: An analysis of the use of dangerousness." *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 31: s. 375–381.

Atanasova, Dimitrinka, Koteyko, Nelya, Brown, Brian och Crawford, Paul, (2019), "Representations of mental health and arts participation in the national and local British press, 2007–2015". *Health*, Vol. 23(1), s. 3-20.

Clarke, Juanne N., och Miele, Rachelle, (2016), "Trapped by Gender: The Paradoxical Portrayal Of Gender And Mental Illness In Anglophone North American Magazines: 1983-2012", *Women's Studies International Forum*, Volume 56, May–June 2016, s. 1-8.

Cole, Brian P., Ingram, Paul B., (2019), "Where Do I Turn for Help? Gender Role Conflict, Self-Stigma, and College Men's Help-Seeking for Depression", *Psychology of Men & Masculinities*, American Psychological Association (APA); 2019, s. 1-12.

Fairclough, Norman, (1995), *Media Discourse*, Hodder Arnold, 224s.

Folkhälsomyndigheten, *Nedsatt psykiskt välbefinnande*,
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/halsa/psykisk-ohalsa/nedsatt-psykiskt-valbefinnande/>, hämtad 2020-01-11.

Folkhälsomyndigheten, *Suicidprevention; Statistik om suicid*,
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/statistik-om-suicid/>, hämtad 2020-01-10.

Galdas, Paul M., Cheater, Francine., och Marshall, Paul, (2005), "Men and health help-seeking behavior: Literature review", *Journal of Advanced Nursing*, 49(6), s. 616-623.

Grant, Briget F., och Weissman, Myrna M., (2007), "Gender and the prevalence of psychiatric disorders", i Narrow, William E., First, Michael B., Sirovatka, Paul J., och Riegler, Darrel A., (ed.), *Age and gender considerations in psychiatric diagnosis: A research agenda for DSM-V*, American Psychiatric Publishing, s. 31-45.

Hsieh, Hsiu-Fang & Shannon, Sarah E., 2005, "Three Approaches to Qualitative Content Analysis", *Qualitative Health Research*, vol. 15 issue 9, s.1277-1288.

Huppert, Felicia A., (2009), "Psychological Well-being: Evidence Regarding its Causes and Consequences", *Applied Psychology: Health & Well-Being*, 1 (2), s. 137–164.

Kupers, Terry A. (2005). "Toxic masculinity as a barrier to mental health treatment in prison." *Journal of Clinical Psychology*, Vol. 61(6), s. 713-724.

McDermott, Ryon C., Schwartz, Jonathan P., Rislin, Jamey L. R., (2015), "Men's Mental Health: A Biopsychosocial Critique", i Wong, Joel Y., och Wester, Stephen R., (red.), *APA handbook of men and masculinities*, American Psychological Association (APA), s. 731-751.

Ohlsson, Robert, (2018) "Public discourse on mental health and psychiatry: Representations in Swedish newspapers". *Health*, Vol. 22 (3), s. 298-314.

O'Neil, James M. (2008), "Summarizing 25 years of research on men's gender role conflict using the gender role conflict scale new research paradigms and clinical implications." *The Counseling Psychologist*, Vol. 36 No. 3, s. 358–445

Retriever Research (Mediearkivet), <https://www.retriever.se/product/mediearkivet/>, senast besökt 2019-12-16.

Richardson, John E., (2007), *Analysing Newspapers; An approach from Critical Discourse Analysis*, Palgrave Macmillan, 268s.

Socialstyrelsen (2013). *Psykisk ohälsa bland unga: underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Sveriges Kommuner och Landsting (2018), *Slutrapport 2017, Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa – överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*, Mars, Stockholm, SKL DNR 16/06741.

Vetenskapsrådet (2017), *God forskningssed* [Elektronisk resurs], Reviderad utgåva, Stockholm. <https://www.vr.se/analys/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>, hämtad 2019-12-10.

Vogel, David L., Heimerdinger-Edwards, Sarah R., Hammer, Joseph H., och Hubbard, Asale, (2011), ““Boys don’t cry””: Examination of the links between endorsement of masculine norms, self-stigma, and help-seeking attitudes for men from diverse backgrounds.” *Journal of Counseling Psychology*, Vol. 58, No. 3, s. 368-382.

WHO, (2013), *Mental health action plan 2013-2020*, World Health Organization, 48s.

Winther Jörgensen, Marianne och Phillips, Louise, (2000), *Diskursanalys som teori och metod*, Lund: Studentlitteratur, 205s.

Wirth, James H., och Bodenhausen, Galen V., (2009), “The Role of Gender in Mental-Illness Stigma; A National Experiment”. *Psychological Science*, Feb;20(2), s. 169-73.

Wong, Joel Y., Ho, Moon-Ho R., Wang, Shu-Yi., och Miller, I. S. Keino, (2017), “Meta-analyses of the relationship between conformity to masculine norms and mental health-related outcomes.” *Journal of Counseling Psychology*, 64, s. 80 – 93.

Yang, Yiyi, Tang, Lu och Bie, Bijie, (2016), “Portrayals of Mental Illnesses in Women’s and Men’s Magazines in the United States”, *Health and Science Communication*, Volume: 94 issue: 3, s. 793-811.

Bilagor

Bilaga 1

Tidning och författare	Namn på artikel	Datum	Sektion
<i>Svenska Dagbladet</i> Jan Almgren	Från chefsstol till psykakut: ”Kraschen var en befrielse”	20 Apr 2019	Nyheter
<i>Svenska Dagbladet</i> Adam Svanell, Simon Rehnström	”Jag vaknade av att hon hade sex med mig”	3 Mar 2019	Kultur
<i>Svenska Dagbladet</i> Kristina Lindh	På spaning efter föraktets mekanismer	6 Jan 2019	Kultur
<i>Svenska Dagbladet</i> Agneta Lagercrantz	Ny forskning: Äldre mäns psykiska lidande förbises	29 Jan 2019	Idagsidan
<i>Aftonbladet</i> Tomas Ros	- Jag ville lägga mig under en giljotin. Leksands [hockeyspelare] talar ut om sin psykiska ohälsa: ”Arg hela tiden”	30 Mar 2019	Sport
<i>Aftonbladet</i> Pernilla Ericson	[Alexander] påminner dig om att be om hjälp.	15 Apr 2019	Ledare
<i>Aftonbladet</i> Hans Shimoda, Anna Shimoda	- Är outhärdligt att [Jonas] är borta.	20 Apr 2019	Nöjesbladet
<i>Aftonbladet</i> Joakim Magnå	Lång rad blodiga skol-attentat	19 Maj 2018	Nyheter
<i>Dagens Nyheter</i> Elin Peters	Stjärnkockens stora sorg: Man löser mycket om man kan prata med varandra	30 Mar 2019	Intervju
<i>Dagens Nyheter</i> Josef Svenberg	”Högkänslighet är lika vanligt hos män som hos kvinnor”	27 Jan 2019	Nyheter Sverige

<i>Dagens Nyheter</i> TT	Själv mord vanligast bland äldre män	26 Okt 2018	Nyheter
<i>Dagens Nyheter</i> Thomas Lerner	”Orimligt att leva upp till elitidrottens tuffhetsideal”	12 Dec 2018	Insidan
<i>Expressen</i> Atila Yoldas	[Oscar], 22: unga med självmordstankar hör av sig	5 Nov 2018	Nyheter
<i>Expressen</i> Aino Oxblods	[Hans] ord – efter ärliga avslöjandet	15 Sep 2018	Nöje
<i>Expressen</i> Mattias Knutson	Ulf Kristersson om psykisk ohälsa: Har upplevt på nära håll	15 Jun 2018	Nyheter
<i>Expressen</i> Partik Kronqvist, Ann-Charlotte Marteus, Linda Nordlund	Äldre män tar sitt liv i tysthet	6 Okt 2018	Ledare